

DROGA

naš glas

številka 2

glasilo skupine Droga

Poština plačana pri pošti
6310 IZOLA-ISA
Osrednja knjižnica
Srečka Vilharha
Brolo 1

6000 Koper

Ne izgubljal časa z odgovarjanjem ljudem, ki te kriti
(H.Jackson Brown jr.)

Še nikoli v zgodovini človeštva ni bilo tako lahko najti podatkov o čemer koli kot dandanes. S pomočjo sodobnih tehnologij se odvijajo pospešene raziskave na vseh področjih znanosti, nova dognanja in odkritja se v najkrajšem času znajdejo v vseh sredstvih javnega obveščanja, poleg njih se občasno pojavljajo že znane ugotovitve; da o internetu niti ne govorimo. Literarna in znanstvena dela doživljajo ponatise v visokih nakladah, knjižnice in šolski učbeniku so dosegljivi pretežni večini prebivalcev v vseh deželah, kjer je šolanje obvezno. Gospodarstvo, znanost, politika in umetnost imajo svoje stalne rubrike v dnevnem tisku in televizijskih oddajah. Šolski programi so natrpani. In vendar včasih v pogovorih z ljudmi ugotovite, da so spregledali cel kup splošno znanih, odmevnih dogodkov; da so povsem nepoučeni o pomembnih novostih; da jih komajda (ali celo prav nič ne) zanimajo stvari, ki niso v neposredni zvezi z njimi samimi. V poplavi informacij ostajajo neobveščeni. Ob takih srečanjih kaj radi izrekamo hitre sodbe, kot je "kakšen-omejen-buteć" ali "ta-pa-res-malo-ve". Često so te sodbe krivične. Če poznamo življenje in če znamo vsaj malo prisluhniti temu, kar ljudje izrečejo med vrsticami, potem bomo v njihovem neznanju in nepoučenosti dostikrat našli prej sled stiske kot pa sled brezbrčnosti. Kadar nosimo težak tovor, se bomo zelo odločno uprli, če nam bodo hoteli še kaj naložiti. Težke tovore vse prepogosto nosimo tudi v sebi; ti so najtežji. In tudi teh si ne želi nihče povečevati - če se jih že ne more znebiti. Zato se - včasih zavestno, včasih nevede - umika vsemu, o čemer bi moral razmišljati, zaradi česar bi se moral žalostiti ali se bati prihodnosti. Hitre in korenite spremembe v preteklem desetletju so marsikoga našle nepripravljenega, marsikomu niso ravno olajšale življenja; ljudje so obremenjeni s svojimi stiskami in stresi, kar včasih vodi v navidezno nezanimanje in malodušje. Pomagamo jim lahko z veliko mero razumevanja in rahločutnosti, da se bodo lažje spopadli s težavami in dočakali dan, ko se bo iztekla ta trda doba prilagajanja; in ko bo spet prevladala zdrava radovednost.

Sonja Požar

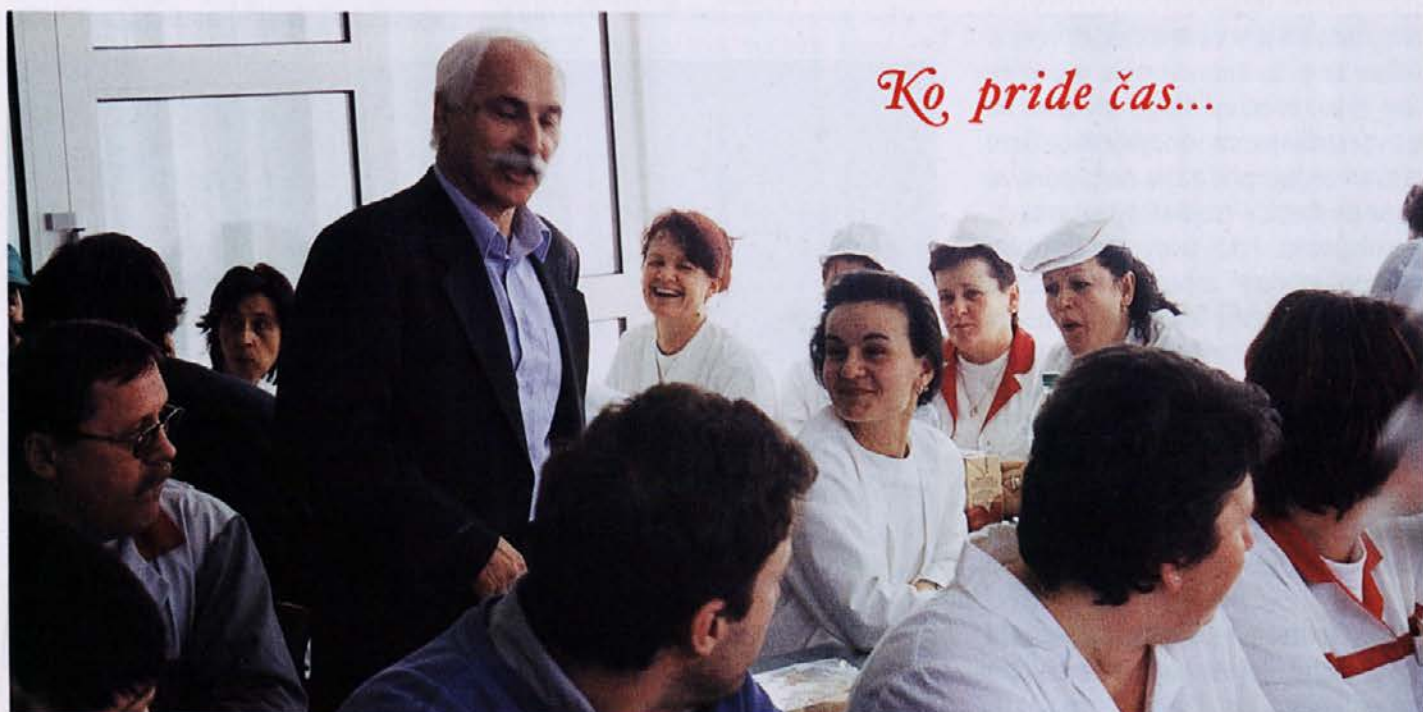

Foto Dragica Mekš

DROGINI NAGRAJENCI

NAGRADA GZS NAŠEMU PREDSEDNIKU UPRAVE

V Drogi poskušamo biti uspešni tako "da, ko nam je najbolje, razmišljamo in delamo tako, kot da bi nam bilo najslabše". S temi besedami je predsednik uprave in generalni direktor, g. Čačovič, razložil skrivnost našega uspeha v slavnostnem govoru, ki ga je imel 1. februarja v Cankarjevem domu. Prejel je nagrado GZS za izjemne gospodarske dosežke v minulem letu v kategoriji velikih in srednjih gospodarskih družb, visoko priznanje za izjemne dosežke trajnejšega pomena v gospodarstvu. Gre za najbolj prestižno nagrado, ki jo podeljujejo v gospodarstvu in je kot taka samo še eno potrdilo našemu vodstvu in nam vsem, da smo na pravi poti, da uresničimo ambiciozne načrte, ki smo si jih zastavili v SPN-ju. O nagradi smo se pogovarjali z nagrajencem.

Predsednikov govor ob podelitvi nagrade

G. Čačovič, najprej iskrene čestitke. Kako se počutite kot prejemnik te pomembne nagrade?

Nagrada mi je v veliko čast. V njej ne vidim le priznanja za delo v preteklem letu, temveč nanjo gledam kot na priznanje za dolgoletno delo. Uspeh redko pride čez noč, ponavadi je posledica trajnejšega časovnega obdobja. Tudi Droga je potrebovala 10 let, da je iz podjetja s težavami in brez jasne strategije postala eno najuspešnejših podjetij v Sloveniji. Želim si, da bi v naslednjih petih letih postali tudi največje prehrabeno podjetje na Balkanu. Tako na nagrado gledam tudi kot na obveznost in vzpodbudo za naše prihodnje delo.

Ob podelitvi nagrade ste poudarili, da se zahvaljujete predvsem svojim zaposlenim...

Ob tej priložnosti se vam še enkrat zahvaljujem. Naši poslovni dosežki so rezultat skupnega truda, zato je nagrada hkrati priznanje vsem vam. Brez predanih in ambicioznih zaposlenih, ki so sposobni dosegati in celo presehati postavljene cilje, gotovo ne bi bili tako uspešni.

Za zaposlene je bilo zadnje leto res naporno. Ali se bo stanje letos nekoliko umirilo?

Lansko leto je bilo polno velikih in hitrih sprememb, ki so bile povezane tudi z visoko stopnjo stresa. Razumem, da večina ljudi odklanja spremembe in se jim izogiba, saj vsaka sprememba pomeni določeno stopnjo tveganja, napetosti in negotovosti. Vendar postaja prav

sposobnost hitrega prilagajanja ključna za uspeh v sodobnem poslovnem okolju. Vedno večje bodo tudi zahteve po prilagajanju.

Torej pravite, da bo situacija letos podobna? Ali morda vidite v tem problem?

Droga ima sposobne zaposlene. Menim, da so kljub nekaterim težavam odlično opravili svoje delo in da se uspešno prilagajajo novim razmeram. V prihodnosti pa bo gotovo treba temu vidiku posvetiti večjo pozornost.

G. Čačovič, hvala za pogovor. Želim vam še veliko uspehov.

Janja Križman

Gospodu Čačoviču čestita predsednik države.

SKUPINA DROGA

DROGA SOMBOR POSTAJA DROGA BEOGRAD

V Drogi d.o.o. Sombor je prišlo v zadnjem času do pomembnih organizacijskih sprememb. Dosedanji direktor podjetja gospod Stevan Terbec, ki je položaj zasedal do 1. februarja, ostaja kot partner v podjetju in ohranja 49% delež. Direktorsko mesto pa bo zasedel naš sogovornik, gospod Davorin Adler, ki nas je tudi obvestil o selitvi sedeža podjetja v Beograd.

Gospod Adler, kdaj in zakaj bo prišlo do spremembe sedeža podjetja Droga d.o.o. Sombor?

Uprava in vse glavne funkcije podjetja se selijo iz Somborja v Beograd. To bomo predvidoma izpeljali do 1. aprila, prinaša pa nam nekaj prednosti. Direktno komuniciranje med Beogradom in Izolo je bistveno lažje in daje boljše rezultate. Vsi dogovori, vsa soglasja, ki so še vedno potrebna za Jugoslavijo, se pridobivajo v Beogradu. Problem je tudi (in nisem verjel, da je tako velik) provincialen odnos Beograda do Somborja. Odločitev o selitvi je bila sprejeta tudi zaradi nastopa na srbskem trgu. Kosovo obdelujemo posebej iz podjetja Droga Priština, Črno goro pa kar iz Izole. V Podgorici imamo generalnega distributerja, to je Era Albatros Podgorica, podjetje v mešani lasti z Ero Velenje, ki opravlja distribucijo za Črno goro.

Kaj pomeni selitev sedeža podjetja za pražarno, ki je v Somborju?

Pražarna ostane v Somborju, predviden je nakup stavbe, v kateri je

pražarna in je trenutno v lasti podjetja Coffee Trade. 100% lastnik Coffee Tradea je Stevan Terbec. Imamo dve možnosti: praženje kave v lastni režiji ali v sodelovanju s podjetjem Coffee Trade. V Somborju pražimo 100 g mletu kavo in 1000 g kavo v zrnju. Nimamo zaposlenih lastnih delavcev, 7 delavcev, ki pražijo kavo, je zaposlenih v podjetju Coffee Trade. V letu 2002 pa načrtujemo postavitve stroja za vakuumsko pakiranje, saj želimo na trgu nastopati kot prvi ponudnik vakuuma.

Kdo je naša konkurenca?

Konkurenca je zelo močna, najmočnejši sta kavi Grand in Don. Tujih kav ni, od tujcev smo v segmentu trgovske kave med prvimi. Moramo pa vedeti, da je samo v Loznici 60 malih pražarn.

Naš tržni delež je majhen. Če primerjamo količino surove kave, ki se uvozi v Srbijo, z našim planom, so te količine zanemarljive. Trg Srbije porabi 32000 ton surove kave, mi imamo v planu 500 ton, to je 400 ton pražene kave. Surova kava pa predstavlja samo 20% vse kave. Seveda se v Srbiji prodaja kava za gotovino, politični lobiji to podpira, vmešane so razne stranke. Mi na tak način ne moremo in ne bomo delali, na tem trgu želimo nastopiti korektno, poleg tega smo kot mešano podjetje deležni večjega nadzora. Zaradi dolgoročnih načrtov in vizije si ne moremo dovoliti, da bi karkoli delali "po domače", to pa nas žal postavlja v podrejen položaj.

Kakšno kavo proizvajate in od kod jo dobivate?

Vse, kar Droga Sombor uvaža, je pod nadzorom matičnega podjetja -

tako kontrola surovin kot tudi praženje. Uvoza brez dovoljenja matičnega podjetja ni. Uvažamo odobrene vrste kave in jih mešamo po recepturi, vse je pod nadzorom Klementa Valenčaka in Mile Prodan. Prejšnji mesec smo se preselili iz stare lokacije v nove prostore pražarne, ki so v lasti podjetja Coffee Trade. Pražarna je res lepa, zato bi jo tudi radi kupili. Zakonodaja to dovoljuje, lastnina je čista, lastnik ni družbeno podjetje, kar bi lahko zakompliciralo postopek. Pripravljamo tudi študijo o upravičenosti nakupa. V teh prostorih bi ohranili distribucijsko točko za obdelavo severnega dela Vojvodine.

Kako trenutno poteka distribucija?

Ekskluzivni distributer za program Droge in Nestleja za Srbijo je podjetje Zenit 2001 iz Beograda. Centralno skladišče imamo v Beogradu, pokrivajo celo Srbijo z 9 potniki. Z rezultati lanskega leta ne moremo biti zadovoljni, vendar smo se v začetku soočali s problemi zaradi neurejenih odnosov z Nestlejem. V septembru so se stvari uredile, prodaja je normalno stekla, presenetljivo pa je bila nizka decembrska prodaja. Imamo 1200 kupcev - trgovin, to so manjše trgovine s.t.r. (samostalna trgovačka radnja). Previdni moramo biti zaradi plačil. Vstop v velike trgovske sisteme gre počasi. Tujih trgovskih sistemov ni, prvi večji, ki napoveduje svoj prihod v letu 2002, je Mercator. A tudi Mercator se sooča s težavami, vendar že poteka pripravljalna dela na terenu. Srbija je neprečitana knjiga, nastop na tem trgu je pogojen z veliko mero diplomacije in potrpežljivosti, oz. prilagodljivosti. Z uporabo običajnih pravil ne prideš daleč.

SKUPINA DROGA

Predpogoj za 90% uspeha so dobri odnosi, še vedno so pomembni medsebojni odnosi in človeški faktor.

Kakšen pa je odnos do nas Slovencev?

Sprejemajo nas kot partnerje, a nam zavidajo. Marsikdaj moraš to sprejeti kot dejstvo in počakati v vrsti, da sami odločijo, kaj bodo naredili. Svoj ponos so pokazali, ko so se spopadli s celotno Evropo. Mi, ki prihajamo, moramo nekako "voziti slalom". Še vedno so težave zaradi nepodpisanega bilateralnega sporazuma, nepriznavanja veterinarskih spričeval in še bi lahko naštevali.

Za vsak uvoz je treba dobiti sanitarno dovoljenje, nekatere stvari so še vedno na kontingentih. Marsikaj pa se je z novo vlado radikalno spremenilo in se normalizira. V postopku sprejema je tudi novela Zakona o delovnih razmerjih, delodajalec bo lahko odpustil delavce, če bo ugotovil, da za to obstojajo ekonomski razlogi. To je bilo do sedaj nemogoče, zato so bili tudi veliki štrajki. Notranji odnosi so stalen predmet razprav, zjutraj moraš vedno najprej preveriti, ali še velja to, kar je veljalo včeraj.

Kateri Drogini izdelki so poleg kave še zanimivi za srbski trg?

V poslovnem načrtu smo si zastavili, da bomo nastopili z začimbami. Izbrali smo 10 začimbic, ki naj bi jih plasirali na srbski trg 10. februarja. Zanimive so tudi začimbe za mesno industrijo, vendar je problematična plačilna sposobnost podjetij. Vzpostavili smo stike s tehnologiji, ki zdaj čakajo na soglasja svojih nadrejenih. Obiskala jih bo tehnologinja Helena Čok.

Kakšne cene dosegate v primerjavi z drugimi proizvajalci?

Izvozni cenik niti ni tako radikalen, bolj so radikalne marže. Cene naše kave so na nivoju domačih ponudnikov, kot so Grand in Don, to

pomeni za 100 g kavo v maloprodaji 24 dinarjev ali 0,8 marke. Cenovno smo sprejemljivi, distribucijsko smo uspeli, a marsikje kava ne gre s police. Zato smo ustanovili posebno skupino, ki skrbi za promocijo kave in organizira degustacije kave.

Kako poleg degustacij še skrbite za promocijo Droginih izdelkov?

Na lokalnih TV postajah bomo predvajali klasičen spot za Barcaffé, prilagojen srbskemu trgu. Vedeti pa moramo, da naša konkurenta Grand in Don na TV oglašujeta povprečno 22- do 27-krat dnevno.

Istočasno s predvajanjem spota bomo izvajali tudi kontaktni marketing. Radi bi izdali kratko brošurico in z njo obveščali kupce, kaj Droga sploh proizvaja. Kupcem moramo razložiti, zakaj so naši izdelki bistveno dražji od njihovih - da nudimo kvaliteto, boljši način pakiranja, večjo gramaturo...

Koliko se Srbi še spomnijo stare Droge?

Stara in srednja generacija se še spominjata Droge, ampak ne po kavi. Droga jih spominja na začimbe in na Drogo kot prehrambeno industrijo. Samo Vojvodina je v starih časih porabila 300 ton kave mesečno, zdaj moramo obuditi blagovno znamko ter poudarjati kvaliteto. Konstantne kvalitete na srbskem trgu ni. Dobivamo sicer pripombe na kislost kave, a poskušati moramo ljudem privzgojiti nek okus, da ga bodo sprejeli.

Imate še kakšne druge načrte za letošnje leto?

Še letos bomo v Nišu oblikovali distribucijski center, ki bo pokrival južno Srbijo. Povedal pa sem že, da bo distribucijski center za severno Srbijo v Somborju ali Novem Sadu.

Kateri Drogini izdelki bi bili še zanimivi za Srbijo?

Imamo možnost nastopiti tudi z višje pozicioniranim rižem in komercialnim 800 g rižem. Torej višji ce-

novni razred in nekaj cenejšega. Načrtujemo prodajo 30 ton riža, del prebivalstva bi bil pripravljen kupiti tudi dražje izdelke. Presenečen sem nad sprejemom Argete. Čeprav je dvakrat in pol dražja od njihove paštete, jo ljudje kupujejo.

Kaj načrtujete "v številkah" za leto 2002?

Skupaj z Nestlejem planiramo 9.300.000 evrov realizacije.

To je izvedljivo, a vsak posel je zaključen takrat, ko je plačan. Bojimo se plačilne nesposobnosti in padanja standarda. Prišlo bo do masovnega odpuščanja zaradi nove zakonodaje, 4 velike banke so šle v stečaj, ljudje nimajo več čekov, vsa poraba gre s tekočih prilivov, nakupi so vrednostno manjši. Prihaja do konsolidacije gospodarstva in s tem do zmanjševanja kupne moči.

A vendar smo lahko ponosni na to, da smo prvo slovensko prehrambeno podjetje, ki je prodalo na srbskem trgu, drugi nas posnemajo in to na vseh trgih. Ko smo registrirali podjetje na Kosovu, so nas z vseh strani spraševali, kako nam je to uspelo.

Droga na Novosadskem sejmu.

Slika in tekst
Manuela Ferenčič Meden

SKUPINA DROGA

SANDRI, DOBRODOŠLI V USPEŠNEM POSLOVANJU!

Droga d.d. je s 1. januarjem letos registrirala še eno povezano podjetje - Sandri s.p.a - s sedežem v Nervesa della battaglia v provinci Treviso v Italiji. Zgodbo o srečanju dveh podjetij nam je zaupal Janez Umek, nekdanji Drogin sodelavec, sedaj član upravnega odbora podjetja Sandri.

Klavnica Sandri je tipični klavniški objekt s posebnim odnosom ljudi do okolja. Zaradi narave dela (predvsem dnevnih odpadkov ob čiščenju) je objekt nekoliko dislociran od urbanega okolja, vsakdanji stik s krvjo in "ubijanjem" pa je ljudi, zaposlene v klavnici, utrdil in jih naredil manj občutljive za vse, kar sicer v normalnih ljudeh vzbuja sočutje.

Objekt je v družinski lasti številne družine Sandri že od leta 1978. V klavnici so bili že od začetka delovnega zaposleni trije bratje in oče - glava družine.

Klavnica Sandri je glede na strojno opremo specializirana v klanju le določene vrste mesa - kokoši. V niši perutninskega mesa so klavnice, ki koljejo vse vrste perutnine in celo zajce. Družina Sandri je pri izbiri klavniške dejavnosti upoštevala dejstvo, da je na področju Veneta -Trevisa relativno veliko rejcev kokoši nesnic. Te živali po preživetem ciklusu nesenja jajc (amortizirane nesnice) oddajo v zakol. V začetku so klali le kokoši, kasneje, ko so lastniki pričeli opravljati še trgovsko dejavnost, pa so se odločili tudi za zakol piščancev (težjih od 2 kilogramov).

Droga je prišla s klavnico v Italijo prvič v stik pred leti, ko je začela zaznavati pozitivne odzive trga na proizvodnjo paštete in se je povpraševanje po surovini - kokošjem mesu - tako močno povečalo, da je bilo surovino nemogoče v celoti zagotoviti doma. Pri iskanju ponudb - potencialnih dobaviteljev kokoši - je Droga zaprosila za pomoč podjetje Mercantile. Podjetje je poznala od prej, saj je že pred leti imela v njem svoj delež.

Droga je v začetku sodelovala s tremi dobavitelji - klavnicami. Klavnica Sandri je bila po dnevni kapaciteti klanja (17000 do 20000 kokoši) med njimi največja; bila je tudi največja v segmentu za klanje kokoši specializiranih klavnic v Italiji.

Pašteta je kmalu postala Drogin vodilni

izvozni proizvod in poslovanje med podjetjema se je krepilo. Droga si je morala zagotoviti surovino za proizvodnjo paštete, lastniki podjetja Sandri pa so bili z velikim in resnim kupcem več kot zadovoljni. Namigi zaposlenih v podjetju Imagine (naslednik poslovanja podjetja Mercantile, ki je ves čas sodelovalo z Drogo d.d.) o okrepitvi oz. oplemenitvi medsebojnih odnosov, so postali predmet resnega razmišljanja in pogovorov.

Prvi pogovori o Droginem vlaganju v klavnico so se pričeli v prvi polovici leta 2000. Družina Sandri je bila predlogu o Droginem vložku v klavnico že od začetka pogovorov močno naklonjena, saj je bila misel o opustitvi vsakodnevnih skrbi za prodajo in zagotovitev le te z enim samim resnim kupcem izredno mikavna. Toda po predlogu vodstva Droge o nakupu večinskega deleža podjetja so se razgovori nekoliko "ohladili", saj družini Sandri ni bilo enostavno odreči se tradiciji.

Po temeljitemu razmisleku pa je podjetništvo pretehtalo tradicijo in v lanskem novembru je bila podpisana pogodba med podjetji, po kateri je Droga d.d. postala večinski lastnik klavnice.

Z vstopom Droge d.d. je podjetje S.C.S. Sandri spremenilo ime v Sandri s.p.a. (delničarska družba), katerega 51 % lastnik je Droga d.d., 49 % podjetja pa je razdeljenih med brate Sandri; oče je zaradi bolezni že med pogovori odstopil.

Pogodba vsebuje določilo, po katerem morajo bratje Sandri ostati v podjetju vsaj pet let.

S podpisom pogodbe oziroma z Droginim nakupom podjetja Sandri se je spremenil tudi status podjetja Imagine. Podjetje Imagine je ugasnilo, v prostorih bivšega podjetja Imagine v Sesljanu pa je bila ustanovljena dislocirana enota podjetja Sandri s.p.a. z dvema zaposlenima sodelavcema - Sa-

brino Legiša in Valterjem Malalanom. G. Janez Umek, pobudnik začetnih pogovorov, ki je dogajanja spremljal nepretrgoma do podpisa pogodbe o nakupu podjetja, je postal član upravnega odbora (član upravnega odbora v Italiji nima statusa uslužbenca temveč je to svobodni poklic) podjetja Sandri s.p.a. Zaposleni v enoti v Sesljanu opravljajo posle maloobmejnega prometa, tako kot so jih opravljali pred spremembo statusa podjetja.

V podjetju Sandri s.p.a. je zaposlenih 26 ljudi, 24 v klavnici in 2 v dislocirani enoti v Sesljanu. Upravitelji so trije; Drogo predstavlja g. Umek, družino Sandri pa brata Luigi in Antonio, ki sta odgovorna za klavnico kot objekt in za nabavo kokoši.

Klavnica dela z delno kapaciteto; klavni postopek se prične ob osmih zjutraj, s tem da se predpriprava klanja prične že ponoči, ko kamioni pripeljejo kokoši in jih veterinar (iz področne enote Treviso) pregleda ter izda klavno dovoljenje. Klanje poteka v eni izmeni od osme do trinajste ure pod nadzorom veterinarja; sledi čiščenje klavnice. Zaradi izredno težkih pogojev dela (beri: grobega dela), so na klavni liniji zaposleni le priučeni delavci (zdomci ali poceni delovna sila - Maročani, Tunizijci), ki težko najdejo drugačno zaposlitev. Pot očiščenih kokoši je znana: sledi priprava tovara in dokumentov, veterinarsko spričevalo in ostale carinske listine, prevoz tovara preko meje do proizvodne linije v Izoli, kjer se kokoši skuhaajo, razkoščičijo in zmeljejo v maso.

Tu se pričena nova pot, pot izdelka na tržišče, katera je skoraj tako neobčutljiva in neizprosna kot delo v klavnici. Razlika je predvsem v dejstvu, da je konkurenca na preži v "vseh izmenah". Sicer pa je to že skrb "mame" Droge d.d.

Majda Vlačič
(Fotografija na strani 11)

CELOVITO OBVLADOVANJE KAKOVOSTI

KONTROLNI PRESOJI ISO 9001 IN ISO 14001 STA ZA NAMI

Že v decembrski številki Našega glasu smo vas obvestili, da bo konec januarju potekala kontrolna presoja integriranega sistema vodenja kakovosti in okolja po standardih SIST ISO 9001 in SIST ISO 14001.

In tako smo v začetku petega tedna v letu začeli s kontrolnima presojava. Vodilna presojevalca g. Brun (ISO 9001) in g. Jurca (ISO 14001) iz presojevalske hiše BVQI sta se v ponedeljek 28. januarja najprej sestala z upravo na uvodnem sestanku. Na njem je uprava predstavila glavne organizacijske spremembe, ki jih je Droga izpeljala v preteklem šestmesečnem obdobju, ter strategijo širjenja celovitega sistema vodenja kakovosti in ravnanja z okoljem v koncernu Droga. Vodilna presojevalca sta pregledala postopek in zapisnik vodstvenega pregleda za obdobje 1-6/2001 ter razložila okvirni potek presoj za prvi in drugi dan. Presoji sta se tako začeli.

ISO 9001

Po uvodnem sestanku se je g. Brun s spremljevalko posvetil prodaji, nabavi, PC Sol, tehnološko razvojni službi in delno že PC Nova tovarna.

Ga. Potočnikova (presojevalka ISO 9001), ki ni sodelovala na uvodnem sestanku, se je prvi dan že navsezgodaj s spremljevalko odpravila v PC Gosad, kjer je vzela pod drobnogled predvsem prodajo in nabavo v PC, vodstvo in proizvodnjo z vsem, kar spada zraven. Presojevalca prvi dan nista ugotovila neskladnosti, podala pa sta precej pripomb (observacij), ki jih bo potrebno upoštevati.

Drugi dan se je presoja nadaljevala najprej v PC Zlato polje, kjer sta oba presojevalca kritično pregledala predvsem proizvodnjo in prodajo v PC ter podala nekaj manjših priporočil.

Iz PC Zlato polje sta se presojevalca preselila v kadrovsko službo, marketing in kontrolo v PC NT. Odločila sta se, da v PC NT napišeta tudi obrazec o neskladnosti (pink), ker korektivni ukrep ni bil primerno voden.

Glede na zahteve nove izdaje standarda SIST ISO 9001:2000 sta nas presojevalca med celotno kontrolno presojo sproti opozarjala na nekatere novosti in

zahteve, poleg tega pa nas je g. Brun opozoril na identificiranje vhodov v procese ter na definiranje procesov in njihovih medsebojnih povezav.

ISO 14001

Ker je sistem ravnanja z okoljem v primerjavi z sistemom kakovosti mlad, si je g. Jurca najprej pogledal, kako pri nas izvajamo temeljne zahteve sistema ravnanja z okoljem, kot so: prepoznavanje in ocenjevanje okoljskih vidikov, priprava in izvajanje okoljskih programov, postavljanje okoljskih ciljev, ustreznost in razširjenost okoljske politike ter obvladovanje okoljske zakonodaje.

Vsakdo lahko že iz okoljske politike ugotovi, da Droga ni okoljsko problematično podjetje in da ima na tem področju predvsem 3 cilje: obvladovanje in prehitavanje zakonodajnih zahtev, racionalizacijo porabe energentov in vode ter zmanjševanje ustvarjanja odpadkov.

Po ogledu PC Nova tovarna je bilo očitno, da je bil na področjih ločenega zbiranja odpadkov kot tudi spremljanja in analiziranja porabe energentov in vode dosežen bistven napredek.

Rekonstruirali smo čistilno napravo, v februarju pa je planirana še dodatna izboljšava s tako imenovano kemično fazo. Zakonodajno zahtevani monitoringi emisij v zrak in hrupa so bili izvedeni in so ustrezni.

Prvi dan se je zaključil z ogledom PC Sol, kjer je g. Jurca naletel na približno 30 tovornjakov, ki so v vrsti nestrpno čakali na tovor. To ni bil najustreznejši čas za presojo, a kljub temu pa je g. Jurca opravil ogled PC-ja, kjer večjih nepravilnosti ni zasledil.

Drugi dan se je začel z ogledom PC Zlato polje, kjer je bilo kljub burnemu dogajanju v zadnjih mesecih vseeno vidno, da se na okolje ni pozabilo. Ravnanje z okoljem so uspešno vključili v delovni vsakdan, kar dokazuje med drugim tudi letošnja nagrada za najbolj ekološki koristen predlog, ki je zmanjšal porabo vode za približno 30%. Postavili so tudi nadstrešnico za ločeno zbiranje odpadkov in poseben sistem za zmanjševanje porabe kurilnega olja.

Utrinek s presoje v Zlatem polju: "naši" so upravičeno samozavestni!

CELOVITO OBVLADOVANJE KAKOVOSTI

Nova proizvodnja čajev seveda ne potrebuje okoljskih komentarjev. Sprehod po okolici tovarne pa je opozoril na problem, ki je skupen vsem PC, a je v tem trenutku v Zlatem polju najbolj opazen. **Zunanji izvajalci, ki delajo na naših lokacijah, se večkrat ne držijo naših pravil igre.** V bodoče bo treba več pozornosti posvečati okoljskim in drugim vplivom, ki izhajajo iz neustreznega obvladovanja zunanjih izvajalcev.

Za konec si je g. Jurca v PC Nova tovarna ogledal še obvladovanje sistemske dokumentacije, obvladovanje neskladnosti in izvajanje korektivnih ukrepov (aplikacijo za podporo notranjim presojam ter zapisnike TKO in kolegijev), okoljsko usposabljanje in usposobljenost ter pripravljenost na izredne razmere. Sledila je le še priprava poročila.

G. Jurca večjih nepravilnosti ni zasledil, kljub temu pa je opozoril na dve manjši neskladnosti (1 v PC Nova tovarna in 1 v PC Zlato polje) ter podal nekaj tehtnih in konstruktivnih priporočil.

Na zaključnem sestanku so presojevalci poudarili, da je iz prakse razvidno, da celovit sistem vodenja izvajamo, vzdržujemo in izboljšujemo ter da kljub manjšim nepravilnostim ni zadržkov za podaljšanje obeh certifikatov.

Presojevalci so opravili svojo nalogo, naše naloge pa še vedno ostajajo, da izboljšamo sistem vodenja kakovosti in okolja tudi upoštevajoč predloge in pripombe, ki so bili dani med celotno kontrolno presojo.

*Damjana Poberaj
Vasja Rebec*

LETO 2002 BO TUDI LETO USPOSABLJANJA DELAVCEV ZA IZVAJANJE SISTEMA HACCP

Bliskovito se bliža čas, ko nas bodo obiskali državni uradniki in nas povprašali, kako gre pri nas s sistemom HACCP. Dobro, hvala, saj ga že dve leti uvajamo, lahko vam pokažemo gore dokumentacije, lahko vam pokažemo urejeno proizvodnjo, bomo odgovarjali. Tolažimo se z dejstvom, da si slabe ocene, ki bi pomenila, da HACCP sistem ni uveden, ne moremo prislužiti. Zavedati pa se moramo, da obstaja še nekaj slabšega, kot je živilski obrat brez HACCP-a. To je sistem HACCP, ki v praksi ne deluje, sistem z goro dokumentov, ki pravzaprav ne zagotavlja varnih izdelkov in nas zato samo zaveja v misel o njihovi varnosti.

Če želimo, da bo sistem pravilno deloval, je ključnega pomena usposabljanje vseh zaposlenih, tako za področje higiene kot za področje HACCP.

Na področju usposabljanja je za nami pravzaprav že kar dolga in pestra pot. Seznanjanje s sistemom HACCP na nivoju timov za kakovost je bilo opravljeno že v letu 2000. Ustrezno usposobljenost članov HACCP timov smo dosegli s številnimi internimi izobraževanji in delavnicami, ki so jih vodili zunanji in naši strokovnjaki v letu 2001. O pomenu dobre proizvodne in skladiščne prakse smo seznanjali vodje proizvodnje in izmenovodje, vodje skladišč in vzdrževanja. Vzporedno smo v laboratorijih usposabljali osebje za opravljanje postopkov v skladu z dobro laboratorijsko prakso. Sedaj pa, ko so nekatere HACCP študije že izdelane, je zelo pomembno, da se nadaljuje usposabljanje tako, da bo doseglo prav vsakega delavca v proizvodnji, skladišču ali v vzdrževanju. Cilj usposabljanja je vsakomur pojasniti:

- kaj je HACCP,
- katere postopke mora pri svojem delu upoštevati,
- na kaj mora biti pri svojem delu še dodatno pozoren,
- kdaj in koga mora o ugotovljenih napakah ali neobičajnih opažanjih obvestiti,
- kako se predpisani delovni postopki pravilno izvedejo
- kakšne bodo posledice nepravilnega izvajanja postopkov.

Še posebno pozornost moramo posvetiti usposabljanju osebja, ki vrši nadzor nad kritičnimi kontrolnimi točkami. Prav vsak naj pozna odgovore na vprašanja:

Kako pogosto in na kakšen način naj meritev opravim? Kdaj je merilo ustrezno za izvedbo meritve?

Kam naj rezultate zabeležim?

Katere so pričakovane vrednosti?

Kako ukrepam v primeru, ko rezultati niso skladni s pričakovanimi?

Koga naj o rezultatih obvestim?

Kaj se bo z izdelkom zgodilo, če meritev ne bo pravilno izvedena?

Kakšne so lahko posledice za potrošnika in za podjetje?

Če odmislimo zahtevne postopke čiščenja proizvodnje ali pa obvladovanja kritičnih kontrolnih točk in se omejimo na najbolj osnovna pravila, lahko ugotovimo, da bo celo najboljši HACCP sistem padel na izpitu, če samo en delavec v proizvodnji ne bo upošteval pravil za pravilno umivanje rok. Še tako zagnano delo HACCP tima, za katerega smo namenili ogromno denarja in časa, je lahko neučinkovito, če prav vsak od delavcev ni bil tudi primerno usposobljen, da razume cilje sistema in pomen svoje vloge, ki jo mora v tem sistemu odigrati.

Nataša Gladović

CELOVITO OBVLADOVANJE KAKOVOSTI

KOLIKO BOMO ZA ČISTO OKOLJE ODŠTELI V LETU 2002?

Da se v Drogi zavedamo pomembnosti okolja in nenazadnje stroškov, ki jih neustrezno ravnanje z okoljem povzroča, dokazuje tudi v lanskem letu pridobljeni certifikat ISO 14001. Kljub naši okolju prijazni proizvodnji vseeno vsakodnevno proizvedemo kar nekaj odpadkov, porabimo relativno velike količine vode in ugledne količine elektrike ter raznih goriv. Koliko in kako učinkovito bomo te prvine (ki še zdaleč niso poceni) porabljali, je seveda odvisno predvsem od nas.

Še pred kratkim podjetja v boju za višje dohodke in dobičke niso upoštevala t.i. eksternih stroškov povezanih z razvrednotenjem naravnega okolja. V državah Evropske unije so se tega problema zelo različno lotili. Kljub raznovrstnosti okoljske problematike v različnih koncih sveta je osnovno načelo novejših okoljskih zakonodaj "Onesnaževalec plača!". Dodatna finančna obremenitev porabnikov naravnih virov in povzročiteljev razvrednotenja okolja naj bi omogočala državam odpravljanje okoljskih posledic, istočasno pa spodbudila podjetja k iskanju okolju prijaznejših tehnoloških rešitev.

V razvitem svetu je "obdavčitev okolja" (t.i. evropska davčna reforma) dobila tudi novo vrednost pri zmanjševanju brezposelnosti. Bistvo je v tem, da z obdavčitvijo porabe naravnih virov in onesnaževanja povečamo javnofinančne (državne) prihodke, na račun katerih lahko zmanjšamo davke na delo in ga tako pocenimo. Cenejšo delo poveča konkurenčnost podjetij in zaposlovanje ob istočasni ugodni vplivi na okolje. (To je seveda najbolj rožnat pogled, saj so nova delovna mesta predvsem v obliki okoljske birokracije, ki dodatno bremeni gospodarstvo.) Okoljski davki imajo torej najmanj dve funkciji: varovanje okolja in polnjenje državnega proračuna.

Kaj in kako plačujemo v Sloveniji?

Taksa za obremenjevanje voda je bila v Sloveniji uvedena leta 1995 in je bila izračunana na podlagi parametra kemijske potrebe po kisiku (KPK). Zanimivost te takse je nenehni razvoj. Od leta 1997 se je KPK-ju kot parametru za izračun takse pridružil še parameter vsebnosti težkih kovin, v

letu 2000 pa še parameter vsebnost organskih halogenskih snovi. V letu 2003 se bo naštetim priključil še parameter vsebnosti fosforja in dušika. Ti parametri so osnova za izračun enote obremenitve. Zanimiv je tudi pogled na cene enote obremenitve (EO) v preteklih letih.

Od leta 1995 se je enota obremenitve podražila približno 7-krat in podoben trend je pričakovati tudi v prihodnosti. Potrebno je omeniti tudi možnost znižanja oz. oprostitve takse v primeru izvajanja sanacijskih del in drugih del za zmanjšanje obremenjevanje voda. PC Gosad je v vseh letih dosegel delno oprostitve te takse.

Taksa za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida (CO₂), ki

Leto	1997	1998	1999	2000
V milijardah SIT	8,1	17,7	15,1	7,6
Odstotek prihodkov proračuna	1,1	2,2	1,6	0,8

nastane pri zgorevanju goriv ali drugih organskih spojin (z izjemo lesa in goriv iz biomase), je bila uvedena v letu 1997. Enoto obremenitve predstavlja 1 kg CO₂. Začetna cena za enoto obremenitve je bila 1 SIT. V letu 1998 je bila povišana na 3 SIT. Ta taksa ima občutno višje finančne učinke, kot jih ima taksa za obremenjevanje voda, kar prikazuje tudi spodnja tabela.

Kljub temu da taksa na CO₂ posredno vpliva na zmanjševanje toplogrednih plinov, za kar se je Slovenija obvezala, na podlagi Kyotskega sporazuma, je njena poglobljena vloga v proračunskem prilivu. Tudi tukaj so možne oprostitve plačevanja takse v primeru vlaganja v čistejšo tehnologijo in Droga je za leta 2000, 2001, 2002 to oprostitve tudi dosegla.

Taksa za obremenjevanje okolja zaradi odlaganja odpadkov je stopila v veljavo 1.1.2002 in vključuje obremenitev tal zaradi odlaganja odpadkov in obremenitev zraka zaradi toplogrednih plinov, ki nastajajo pri razgradnji odloženih razgradljivih odpadkov. Izračun enote obremenitve zajema vrsto parametrov, izhodiščna cena enote obremenitve pa je 0,5 SIT. Ta bo v naslednjih letih naraščala, dokler ne bo dosegla stroškov odlaganja na odlagališčih, urejenih skladno z veljavnimi predpisi. Čeprav so zavezanci za plačilo te takse upravljavci odlagališč, ni težko predvideti, da se bo velika večina teh stroškov prevladala na proizvajalce odpadkov. Iz naštevanja taks sem izpustil še

razne regionalne in občinske takse, ki jih zakon predvideva za ohranjanje naravnih dobrin lokalnega pomena, a so kljub temu zelo pomembne. Trend v vrednotenju odškodnin (taks, prispevkov, dajatev ipd.) za posege v okolje pa je podoben kot pri opisanih.

Odgovoriti na prvotno zastavljeno vprašanje je seveda zelo težko, saj lahko v abstraktno kategorijo stroškov oz. naložb v okolje delno prištevamo tudi takšne projekte, kot je posodabljanje proizvodnje in celograditev nove tovarne. Koliko bomo za okolje odšteli letos, natančno še ne vemo, brez dvoma pa lahko trdimo, da bo okolje v letu 2002 dražje kot je bilo leta 2001, in cenejšo kot bo v letu 2003. (In do neke mere je tako tudi prav!)

Leto	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000
Sit/EO	640	800	1200	2100	2800	3600	4600

KORISTNI PREDLOGI

KAKO JE SLOVENSKA BISTRA GLAVA PRELISIČILA NEMŠKI RAČUNALNIK

Ne, to ne bo basen o tem, kako je zvita lisica prelisičila naivnega zajčka, ampak resnična zgodba o realizaciji najizvirnejšega koristnega predloga v Drogi v letu 2001. Avtor : Aleš Hrvatin, kraj: PC Nova tovarna, pražarna kave.

Uradna utemeljitev : Predlog omogoča sprotno polnjenje cele pražene kave v vreče. Gre za predlog, ki je v ideji in izvedbi razmeroma preprost, vendar pa učinkovito nadomešča bistveno dražjo rešitev, ki jo je ponudil nemški proizvajalec. Prav preprostost pa je temeljna vrлина najbolj domiselnih in najizvirnejših predlogov. Če bom znala preprosto razložiti, kaj je Aleš Hrvatin preprostega "pogrun-tal", pa presodite sami.

To stikalo pritisnemo in preusmerimo kavo.

Aleš, najprej se nam, prosim, predstavi. Kaj počneš v Drogi in koliko časa si že pri nas?

Moje delovno mesto je elektro vzdrževalec, 10. aprila pa bom v Drogi dve leti. To je moja prva zaposlitev, tudi pripravištvu sem opravil tu. Nisem bil Drogin štipe-dist, ker sem hodil v šolo v Trst. V Drogo pa sem "zašel" čisto slučajno. Čakal sem na odhod v vojsko, ko sem opazil Drogin razpis, pa sem si rekel, dokler čakam, grem delat. In ravno takrat so me poklicali z zavoda za zaposlovanje.

Si s svojim delom zadovoljen, kje delaš?

Zaenkrat sem zadovoljen. Pred selitvijo v novo tovarno sem delal v Začimbi, zato tudi zdaj delam bolj na

kavi in čajih. Vzdrževalci se delimo. Tisti, ki so prišli iz Arga, poznajo bolj svoje stroje, mi poznamo bolj svoje. Če je kakšen problem, si pomagamo, v bistvu pa delamo v treh oddelkih, vsak v svojem.

Tvoj predlog je torej izboljšava na pražarni kave. Nam lahko svojo rešitev podrobneje opišeš?

Pri nakupu nove opreme za kavo v začetku ni bilo zahteve, da bi imeli še en dodatni silos za praženo kavo. Ta silos potrebujemo, da iz njega polnimo praženo kavo v vreče za Drogo Buje. Mi smo naredili ta silos, za priklop (cel sistem, ki je vezan na računalnik) pa bi morali priti Nemci in narediti program za računalnik. To bi bilo zelo drago...sicer ne vem natančno, koliko bi stalo, a postavili so visoko ceno. Jaz sem to preučil in ugotovil, da to lahko naredimo brez dodatnih stroškov - z eno škaflo in enim stikalom. Iz silosa pražene kave (silos je star, avtomatizacija je nova) gre zračni transport na krožni izmenjevalec, ki menjuje poti. Na ta izmenjevalec, ki ima več izhodov, smo priklopili naš silos. Tam so mikrostikala, s katerimi usmerjamo kavo.

Še vedno uporabljamo računalniški program, ki omogoča, da se kava vrne nazaj v isti silos. Jaz sem to proizvajalčevo "finto" izkoristil. Tam, kjer oni simulirajo na računalniku vračanje (to vračanje je soft-versko) sem hardversko - z mikrostikali - namesto v isti silos preusmeril kavo v drugi silos.

Prej to ni bilo mogoče, kavo za Buje smo jemali samo iz prve, stare, pražarne in še to samo iz hladilnega krožnika. Delo je bilo zelo nerodno, nizko, pol metra od tal, vreče je bilo treba polniti na roko.

Jaz nisem tako kompliciral, kot so to nameravali Nemci.

Zdaj imamo eno stikalo in ključ, obrnemo stikalo in kava gre nazaj v isti silos.

Kako si izpeljal svoj predlog - sam ali ti je kdo pri tem pomagal?

Izpeljal sem vse sam. Poglobil sem se, saj sem sodeloval pri montaži in imel priložnost, da sem te stvari spoznal. Sicer zdaj izgleda vse zelo enostavno, ampak ta krožni razdelilec je na višini 12 metrov, moral sem se dvigniti gor z dvigalom, da sem lahko preučil delovanje.

Je bil to tvoj prvi koristni predlog ali jih imaš za sabo že več?

Do sedaj nisem dal še nobenega predloga, ta je bil moj prvi. Seveda smo tudi prej že naredili dosti izboljšav izven sistema koristnih predlogov, a zdi se ti, da se za vsako malenkost ne splača prijavljati predloga.

Si z izplačilom zadovoljen?

Izplačano še ni bilo, upam, da se bo to zgodilo, preden grem v vojsko. Tako da ne vem, koliko bom dobil. A zadovoljen sem, da dela.

Na kakšen način spremljaš novosti na svojem strokovnem področju?

Spremljam jih tudi izven delovnega

KORISTNI PREDLOGI

časa. Rad bi šel študirat, nameraval sem se vpisati že letos, a grem 1. marca v vojsko. Vsekakor bom študiral ob delu, moja smer je robotika, industrijska elektronika, avtomatizacija. Vpisal se bom v Ljubljano. Obiskujem tudi sejme, kamor nas pošilja Droga in zadovoljen sem, da lahko tudi na taki način spoznavam novosti s svojega področja.

S čim se ukvarjaš v prostem času? Imaš kakšen hobi?

Tudi v prostem času se ves čas ukvarjam z elektroniko in avtomatizacijo. To je moj hobi. Za kaj drugega ni časa. Doma imamo tudi kmeti-

jo in rad pomagam očetu, za ležanje na kavču ni časa.

Imaš v mislih že nove izboljšave?

Eno sem že naredil in že dela. Je v zvezi s kavo, a predloga nisem še napisal.

Si zadovoljen s svojim delom, z organizacijo dela? Imaš mogoče kakšno željo v zvezi s tem?

Edino, kar pogrešam, je to, da bi se že pri nabavi strojev posvetovali z nami. Tukaj imamo dosti sposobnih in izkušenih ljudi.

Želel bi si več sodelovanja, ne pa da stroj pride, ima pomanjkljivosti, pri-

haja do zastojev in ne moremo nič narediti.

Z delovnim mestom sem zadovoljen. Od 1.1. sem plačan po svoji izobrazbi in dobil sem stalno zaposlitev. Tudi to, da so me vzeli za stalno pred vojsko, se zgodi v enem primeru na milijon.

Aleš se bo 1.marca preselil samo 100m "nižje dol", saj odhaja na civilno služenje vojaškega roka. Pomagal bo invalidom. Mogoče pa bo s svojim znanjem elektronike tudi njim lahko koristil s kakšno izboljšavo?

Tekst in slika
Manuela Ferenčič Meden

Z 20 KLJUČI SKOZI VRATA NENEHNIH IZBOLJŠAV

V letu 2002 se Droga d.d. pridružuje več kot 40 slovenskim podjetjem, ki pod okriljem Ministrstva za gospodarstvo uvajajo sistem nenehnih izboljšav po metodi 20 ključev.

Kaj se skriva pod tem nekoliko nenavadnim imenom? 20 ključev ni nič drugega kot 20 področij v delovanju podjetja. Taka področja so na primer vzdrževanje opreme, odnosi z dobavitelji, varčevanje z energijo in materiali, širjenje usposobljenosti zaposlenih, računalniška podpora poslovanju, povezovanje med procesi, delo v delovnih skupinah - področja torej, ki v podjetju vplivajo

na kakovost, tok proizvodnih in poslovnih procesov ter na stroške. Na vsakem od teh dvajsetih področij metoda 20 ključev podaja orodja za postopno napredovanje. Na posameznih področjih-ključih smo v Drogi že doslej naredili veliko. Na drugih pa nam ostajajo še veliki izzivi za nekaj prihodnjih let. V 20 ključih pa vidimo tudi možnost povezovanja sistemov, ki v Drogi že tečejo ali se še uvajajo.

V začetku februarja smo v sodelovanju s svetovalno hišo Deloitte&Touche pripravili delavnico z začetnim ocenjevanjem podjetja po metodologiji 20 ključev, ki se ga je udeležilo 40 sodelavcev iz uprave, PC Nova tovarna in štabnih ter skupnih služb. Na podlagi rezultatov ocenjevanja in strateških usmeritev Droge bo projektni tim v sodelovanju z Upravo pripravil izhodišča za nadaljnje delo, določil ključne, ki jih bomo uvajali v prihodnjih dveh letih, ter pripravil podroben izvedbeni načrt.

Več o 20 ključih bomo vsekakor slišali v prihodnjih tednih in mesecih, saj se bo ta projekt tako ali drugače dotaknil vsakega od nas, tako v proizvodnji kot v štabnih in skupnih službah.

Kot je v uvodnem delu delavnice poudaril član uprave, g. Škraba, je Droga danes uspešno podjetje. Če želimo, da ostane uspešna tudi vnaprej, moramo nenehno iskati nove koncepte, metode in orodja, s pomočjo katerih bomo ohranjali njeno moč in vitalnost. Metoda 20 ključev je nov korak na tej poti.

Delavnico je otvoril član uprave, gospod Škraba

Foto Dragica Mekš

Peter Fatur

IZOBRAŽEVANJE

SISTEM ZA SPREMLJANJE IN RAZVOJ VODIJ Aktivnosti na podlagi raziskave "Organizacijska klima"

V septembrski številki Našega glasa smo obširno poročali o rezultatih raziskave "Organizacijska klima" in napovedali nove aktivnosti. Prav je, da vas seznanimo z našim delom, ki smo ga v tem času opravili. Eden izmed izzivov, ki izhajajo iz raziskave, je izboljšanje odnosov med vodji in sodelavci.

Na podlagi tega izziva se je uprava odločila, da letne osebne pogovore dopolnimo s sistemom za spremljanje in razvoj vodij, ki bo sistematično izboljševal delovanje vodij v smeri kakovostnejšega in učinkovitejšega vodenja sodelavcev. Bistvo sistema je oblikovanje orodja oz. vprašalnika, s katerim bomo letno spremljali in ocenjevali razvoj vodij. Ocena bo sestavljena iz ocene nadrejenega, samoocene vodje ter skupne ocene vseh podrejenih.

Priprave na sprejemanja sistema za spremljanje in razvoj vodij potekajo v dveh ključnih fazah. V prvi fazi smo na 4 delavnicah, ki so potekale od novembra 2001 do januarja, 2002 oblikovali orodje oz. vprašalnik:

- na prvi delavnici je uprava določila 4 pomembne razvojne vidike vodenja oz. področja, na katerih želi, da vodje izpopolnijo veščine vodenja. Ta področja so: **KOMUNIKACIJA, ORGANIZACIJA, USMERJENOST K CILJU, TIMSKO VODENJE**, na drugi delavnici so naključno izbrani vodje oblikovali seznam zelenih oz. neželenih vedenj vodij pri vsakem od prej naštetih vidikov,

- naloga vodij, vabljenih na tretjo delavnico, je bila prepoznati opisano vedenje in označiti, v katerega od štirih razvojnih vidikov sodi, in na podlagi najmočnejše zastopanih opisov oblikovati vprašalnik;
- na zadnji delavnici, ki je potekala januarja 2002, pa smo pregledali oblikovan vprašalnik in izvedli testno ocenjevanje.

Vprašalnik je razvojno orodje Droginih vodij in prav zato smo njegovi pripravi posvetili toliko pozornosti.

Prva faza je tako zaključena in sedaj sistem prehaja v drugo fazo. V februarju in marcu bomo tako organizirali štiri delavnice za vse vodje, ki so vključeni v sistem za spremljanje in razvoj vodij. Marec pa bo namenjen tudi usposabljanju vseh sodelavcev, na kratkih delavnicah bodo spoznali sistem in izvedli ocenjevanje.

Novi sistem bo predvsem pomagal analizirati potrebe po usposabljanju in pripraviti osebne razvojne načrte vodij, pomeni pa tudi pomembno dopolnitev letnih osebnih pogovorov.

PROJEKTNA SKUPINA

V novembru 2001 je bila podpisana pogodba med družbo Droga in italijanskim podjetjem S.C.S. Sandri iz province Treviso, po kateri je Droga d.d. postala večinski lastnik podjetja.

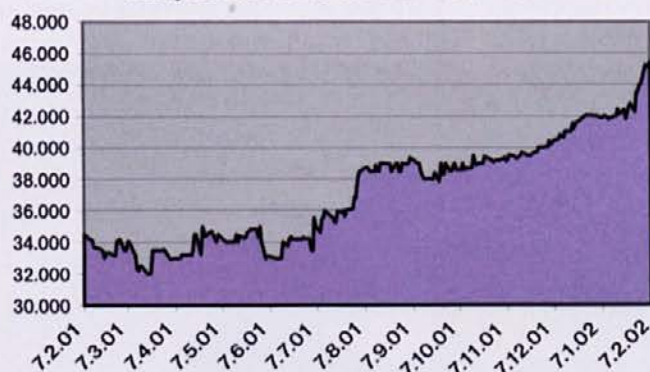
Vodstvi dveh podjetij ob podpisu pogodbe: Aleš Škraba, Antonio Sandri, Luigi Sandri, Matjaž Čačovič, Giulio Sandri in Vlado Drožina.

BORZNI KOMENTAR

MED POMLADNO VEDROSTJO IN IZKUSTVENO PREVIDNOSTJO

Čeprav smo bili v preteklih letih po januarski rasti delniških tečajev priča pomladansko utrujenemu trgovanju, ki je trajalo vse do vročega poletja, se letos obeta bolj dinamično borzno razpoloženje. Del denarja, ki so ga pretekli bolj ali manj medijsko vroči prevzemi spravili na površje, namreč išče nove naložbe. Padajoče depozitne obrestne mere vsekakor niso ravno pravo nadomestilo za investitorje, ki so jih razvadili v prevzemih doseženi dobički. Zdi se, da vedno manjše število delnic v borzni kotaciji in vedno več denarja, ki se namenja za nakupe delnic, predstavljata tisto usodno kombinacijo, ki smo jo čakali zadnja tri leta. In vendar ni vse tako enostavno, kot se zdi. Prihodnost še vedno ostaja negotova, glavna dejavnika negotovosti pa ostajata svetovna in evropska recesija ter sprememba slovenskih računovodskih standardov, ki znajo nekaterim lastnikom naliti malo več čistega vina glede izkazov stanja in uspeha kot dosedanja standardi. Na drugi strani so pričakovanja glede prihajajočih objav nerevidiranih rezultatov poslovanja za preteklo leto pozitivna, posledično zato rezultati ne bi smeli biti vzrok za večje negativne spremembe tečajev. Poleg tega prihaja čas sklicev skupščin ter napovedi dividend, kar običajno utrdi tečaje delnic.

Tečaj delnice DROGA d.d. v letu 2001

Če si privoščimo še malo izleta v preteklo leto, lahko zapišemo, da je tečaj delnice Droga prvo polovico preteklega leta preživel na nivojih okoli 34.000 SIT. 1. julij, ki je prinesel predčasno odpravo omejitev za portfeljske nakupe tujih investorjev, pa je tečaj spodbudil k časovno sorazmerno enakomerni rasti vse do današnjih cen okoli 46.000 SIT. V enem letu je torej tečaj zrasel za dobrih 35%, k temu pa je potrebno prišteti še izplačano bruto dividendo v višini 1.625 SIT. Še pomembnejši od preteklih rezultatov so za investitorje pričakovani prihodnji rezultati - in glede na izrazito delovno vzdušje Droge na novih trgih bomo lahko na skupščini zopet preštevali zadovoljne obraze.

Uroš Janževič, finančni analitik
PFC Interfin Koper

KADROVSKE NOVICE

ZAPOSLENOST V JANUARJU 2002

V matičnem podjetju je bilo na dan 31.1.2002 zaposlenih 619 delavcev, od tega 299 moških in 320 žensk.

Prihodi delavcev:

V januarju smo sprejeli 15 sodelavcev za določen čas in 1 sodelavca za nedoločen čas.

Odhodi delavcev:

Delovno razmerje je v januarju prenehalo 3 sodelavcem. Razlogi prenehanja so bili potek delovnega razmerja za določen čas ter sporazumno prenehanje delovnega razmerja.

V Droginih podjetjih v tujini je bilo na dan 31.1.2002 zaposlenih 161 delavcev :

DROGA d.o.o. BUJE - 27 zaposlenih
DROGA d.o.o. SARAJEVO - 21 zaposlenih
DROGA d.o.o. SKOPJE - 15 zaposlenih
DROGA d.o.o. PRIŠTINA - 12 zaposlenih
DROGA d.o.o. SOMBOR - 14 zaposlenih
DROGA LIVSMEDEL AB ŠVEDSKA - 9 zaposlenih
SANDRI S.p.A. ITALIJA - 30 zaposlenih
AGRO- IMPEX DROGA PORTOROŽ D.O.O.E.L. Uvoz - izvoz SKOPJE - 33 zaposlenih

V FEBRUARJU PRAZNUJEJO OKROGLE OBLETNICE

10 - letniki

Gregor RUSTJA iz PC Nova tovarna - režija

30- letniki

Ivan ŠTERPIN iz PC Nova tovarna, logistika
Zdenka GOJAK iz OE Marketing, oglaševanje

**NAŠIM SLAVLJENCEM ČESTITAMO
IN NAZDRAVLJAMO!**

MARKETINŠKE AKTIVNOSTI

NAGRADNO ŽREBANJE UDARILO DRUGIČ!

Čas res beži. Za nami je že drugo, februarsko žrebanje v okviru nagradne igre "ČAJI OLIMPIJSKE SEZONE 1001 CVET". Srečna roka sodelavke Manuele je tudi tokrat v pestrem okolju vzorčnega skladišča v Izoli iz kupa prispelih kuvert izvela 96 nagrajencev.

Vikend v apartmaju Garni (za 4 osebe) v Kranjski Gori bo preživela gospa Milenka Mežnaršič iz Mengša.

Smučarske torbe, termo steklenice in čaje bodo nagrajenci prejeli po pošti.

Seznam vseh nagrajencev drugega dodatnega nagradnega žrebanja je objavljen na naših spletnih straneh www.droga.si v meniju "nagradne igre".

Majda Vlačič

Manueli dela družbo Boris Birs, vodja blagovne znamke 1001 cvet.

POZOR, SNEMAMO!

Mnogi ste verjetno opazili postavno mladenko in spremljevalca s kamero, ki sta se na začetku meseca sprehajala po tovarni s kamero in fotoaparati... Ne, ne, to ni bila nobena zunanja presoja. To je bila Vladka iz Studia Virč, ki po naročilu direktorja marketinga, g. Toroša, pripravlja korporativno video predstavitev Droge.

V Studiu Virč, specializiranem video studiu za poslovne video filme, imajo bogate izkušnje na tem področju. Pridobili so si jih s snemanjem več kot 120 podobnih filmov (Revozu, Krki, Pivovarni Union, Spar Slovenija, Uniorju, Trimu, Kolpi, idr.).

Boštjan Virč, direktor podjetja, pravi, da bomo lahko 7-minutno video predstavitev, ki bo zajemala posnetke izolske tovarne, proizvodnih centrov, naših izdelkov in oglasov, izjave vodstva, zaposlenih in naših kupcev uprabljali v najrazličnejše namene. Primerna bo tako za marketinške predstavitve in za razne protokolarne prilike kot tudi kot osnovna informacija za novozaposlene - skratka bo neke vrste osebna izkaznica v elektronski obliki. Zajemala bo CD in predstavitve v power pointu. Slednje bomo lahko poljubno spreminjali in dodajali, vsak za svoje potrebe.

Nestrpno pričakujemo novo pridobitev. Zahvaljujemo se vsem, ki so s svojimi nasveti in tudi z nastopi pred kamerami pripomogli k njenemu nastajanju.

Janja Križman

Med snemanjem je svoj "lonček" pristavil Drogin upokojenec Silvo Stibilj.

INTRANET

INTRANET? DA!

V oktobru 2001 smo v Drogi uvedli nov način informiranja interne javnosti preko pilotskega projekta v intranet okolju z nazivom 'interaktivna oglasna deska', pri čemer je bil dostop do intraneta omogočen vsem zaposlenim. Uporabniki računalnikov lahko dostopamo do spletnih strani preko terminalskega okolja, za ostale, ki nimajo dostopa do službenega računalnika pa je dostop omogočen preko dveh info točk, ki sta postavljeni pri vhodu v jedilnico v poslopiju nove tovarne in v atriju poslovne stavbe v Izoli. Ker smo želeli pridobiti čimveč informacij o zadovoljstvu zaposlenih s tovrstnim načinom internega komuniciranja, smo v tržnih raziskavah pripravili vprašalnik o intranetu, ki ga je v decembru 480 zaposlenih prejelo poleg plačilne liste. Izpolnjen vprašalnik so morali sodelujoči vrniti v oddelk tržnih raziskav do 10. januarja 2002. Na podlagi prispelih anket smo opravili analizo raziskave in izžrebali 20 nagrad (majic), kakor je bilo napovedano v članku glasila Naš glas.

Kljub temu da je notranje informiranje zelo pomembno za vse zaposlene, je bil odziv manjši od pričakovanega, saj smo dobili le 11% razposlanih vprašalnikov (55 prejetih anketnih listov). Delni vzrok za nedoziv je zagotovo tudi v obdobju izvajanja anketiranja, saj je le-to potekalo pred novoletnimi prazniki v času številnih dejavnosti, tako službenih kot zasebnih.

Kljub temu so vrnjene ankete zadovoljevale, da smo z raziskavo prišli do določenih zaključkov in ugotovitev.

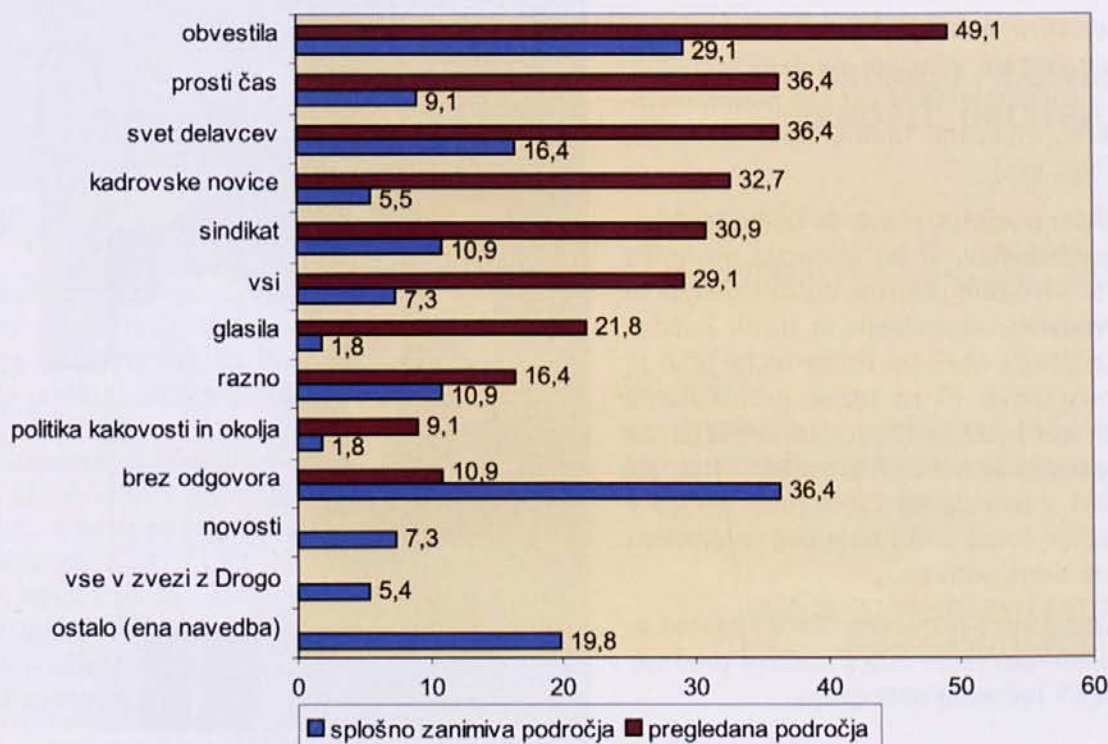
Najvažnejša je zagotovo ugotovitev, da je večina uporabnikov zadovoljna z vpeljanim načinom notranjega informiranja.

Skoraj tretjina anketirancev je pregledala vsa področja intraneta.

Najbolj zanimivo je bilo področje "obvestila", ki jih je pregledala polovica anketiranih. Sledita mu prosti čas in kadrovske novice.

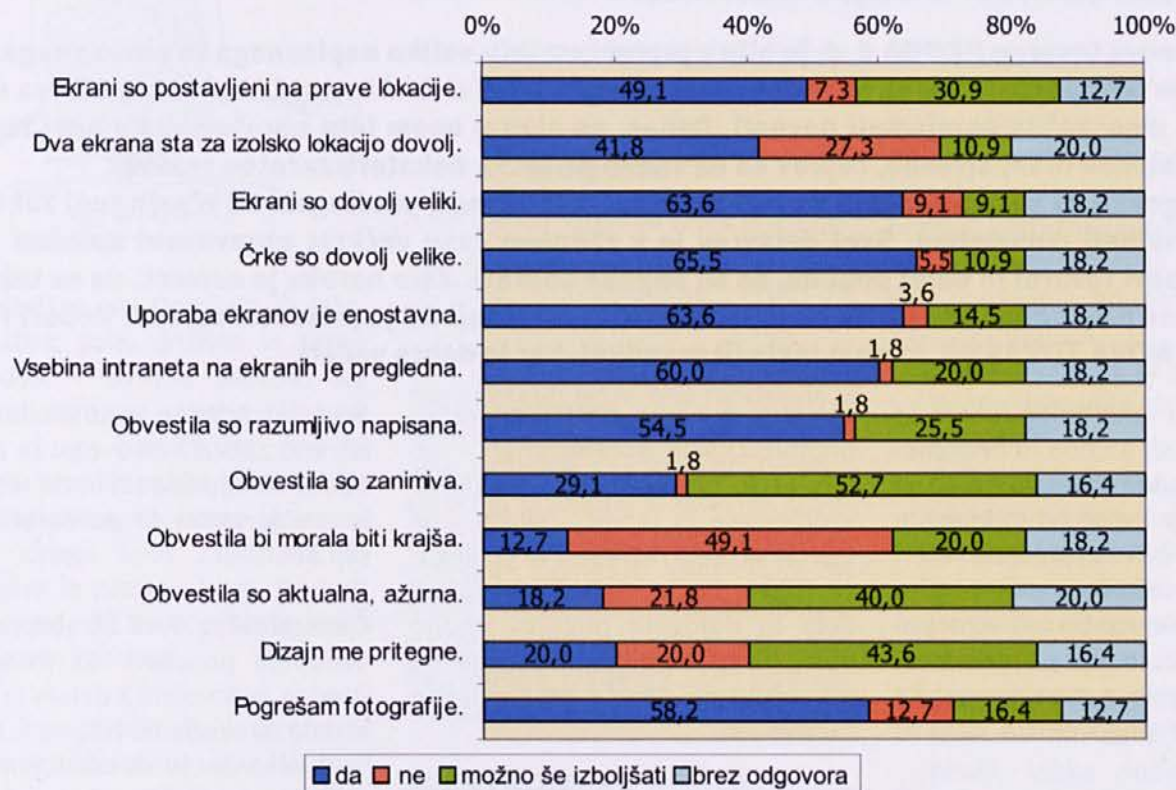
Tudi med področji, ki anketirance na splošno zanimajo, so bila obvestila na prvem mestu. V večji meri so navajali še svet delavcev in sindikat. Všečne tematike, ki niso vključene med obstoječa področja intraneta, so še novosti in vse, kar je povezano z Drogo. Anketiranci so predlagali tudi uvedbo zabavnih rubrik, dnevnih novic itd.

Pregledana področja intraneta in splošno zanimiva področja (% anketirancev; n=55)

INTRANET

Ocenjeni vidiki intraneta (n=55)

Med razlogi za neuporabo intraneta je najpomembnejši pomanjkanje časa za pregledovanje, sledita nepriljubljenost vsebine in oblike intraneta.

Prednosti intraneta, ki jih anketiranci navajajo, sta **enostavna uporaba**

in **“praktična oblika”** (velikost ekranov, velikost črk). Tudi **preglednost** in **razumljivost vsebine** sta bili dobro ocenjeni.

Anketirani vidijo **možnost za izboljšave** predvsem pri vsebini obvestil. “Obvestila” naj vsebujejo

ažurne in aktualne, hkrati pa zanimive in nikakor ne prekratke informacije. V tej zvezi so izrazili željo po obširnejši vsebini obvestil in večjem številu informacij.

Drugo **možnost za izboljšave** so anketiranci izrazili pri **lokaciji in številčnosti ekranov**. Le-ti bi morali biti postavljeni bližje delavcem brez računalnika in moralo bi jih biti veliko več.

Želijo si tudi **privlačnejši in bolj dinamičen dizajn ter več slikovnega gradiva**. Predlagali so tudi nekaj izboljšav programa (utripanje novih tem, hiter prehod nazaj na glavni menu) za večjo učinkovitost in prijaznost do uporabnika.

Oba načina informiranja, spletne strani ali intranet, zahtevata doslednost v ažuriranju informacij in prilagajanje sistema uporabniku le teh.

Dograjevanje sistema je stalna naloga, ki ji ni težko slediti, če to le želimo. Raziskava je razkrila, da to želimo.

Vsi so radovedni, kaj je novega na intranetu.

Slavica Lozej

SVET DELAVCEV

TOVARNA VEDNO BOLJ DOMAČA

O izgradnji nove tovarne DROGA d. d. je bilo v preteklem letu veliko napisanega in povedanega. Med seboj smo se zelo pogosto (in se še vedno) precej pogovarjali o novi tovarni. Sprva marsičesa nismo razumeli in smo težko sprejemali novosti. Danes, po skoraj enem letu obratovanja v novi tovarni, delo teče bistveno manj stresno, čeprav so še vedno prisotne nekatere začetne težave.

In ravno pogovarjati se o problemih v zvezi z delom, kot se reče, predlagati ali včasih tudi zahtevati rešitve, je najbolj pomembno. Svet delavcev je v zadnjem času večkrat obravnaval splošno problematiko v novi tovarni in dajal pobude, da se napake odpravi. Zelo narobe je namreč, da se težavam zaposlenih ne prisluhne in se jih ne skuša odpraviti. Zadnji seji SD je prisostvoval tudi Robert Ferko, direktor PC NOVA TOVARNA, in nam razložil marsikaj, kar je dobro vedeti.

V letu 2001 je bilo poleg rednih ur opravljenih tudi 22.000 ur akordnega dela in nadur. Direktor Ferko je poudaril, da pri vseh teh oddelanih urah, ki so bile v pretežni meri povezane s selitvijo v NT, ni bilo nobenih problemov pri odzivu zaposlenih. Nasprotno. Res pa je direktor uvedel pogovore z zaposlenimi, na katerih so se pogovorili o delu in plačilu.

Trenutno je še vedno največji problem v logistiki. Objektivni problemi so v programski oprepi, prav gotovo pa obstajajo tudi subjektivne težave.

Prehod na popolnoma nov sistem dostave blaga kupcu, neprimerna usposobljenost - vse to je vplivalo na vsakodnevne težave. Ob vsem tem je bilo treba dostavljati blago kupcem z različnih lokacij, uvajati proizvodnjo, skladiščenje itd. v novem sistemu. Danes je že znano, da so bili uspehi družbe kljub vsemu temu pozitivni.

Direktor PC NT je v svojem poročanju svetu delavcev povedal nekatere dejstva, za katera sicer vemo, jih pa mogoče kdaj podcenjujemo. Gre za vse strokovne službe, tehnološke, nabave, prodaje, ki morajo kakovostno in pravočasno opraviti svoje naloge. To je krog, ki ne sme biti pretrgan, če pa se kje pretrga, je slednje najprej opaziti ravno v Logistiki - oziroma pri kupcu, ki ne prejme, kar želi.

Direktor, g. Ferko, potreba po večjih organizacijskih spremembah - ob teh, ki so bile izvršene v službi za vzdrževanje in tehnični službi - ne ugotavlja. Zelo razveseljiva je njegova izjava, da je slabe volje zaradi dela in delovnih pogojev vedno manj, da pa je z odzivom zaposlenih pri reševanju tekoče problematike zadovoljen.

To je nedvomno plod njegovega načina reševanja težav, oziroma posluha za zaposlene, saj je obljubil še nadalje redne, kratke delovne sestanke z vsemi zaposlenimi.

Svet delavcev se je gospodu Ferku iskreno zahvalil za dvoje: za njegov odnos do zaposlenih in do reševanja problematike in pa za obisk na seji SD.

Član uprave, g. Aleš Škraba, pa je že uvodoma poudaril, da je uprava izredno zadovoljna z delom in uspehi dela direktorja PC NT.

Svet delavcev je na redni januarski seji, 24. po vrsti, obravnaval še nekatere zelo vroče zadeve. Priporočam vam, da se o tem seznanite v objavljenih zapisnikih in na INTRANETU.

**Predsednica SD
Dragica MEKIŠ**

Radovedni so tudi fantje.

INFORMATIKA

Brez pravil ne gre. Določajo jih država, služba, šola, družina in razne skupnosti - skratka družba. Na osnovne naravne zakone nimamo vpliva, druga pravila pa smo si postavili in si jih postavljamo ljudje sami. Nekatera so jasna in enostavna, druga spet zapletena in razumljiva le poznavalcem. Priznati pa moramo, da so pravila še kako potrebna in koristna.

Pravila lepega vedenja v internetu niso strogo določena ali celo uzakonjena in le od etičnih načel, vzgoje in kulture vsakega posameznika je odvisno, v kolikšni meri se bo po njih ravnal. Mnogo uporabnikov, in to ne le novopečenih, se ne vede v skladu z njimi. Pa saj ne, da ne bi hoteli. Enostavno se ne morejo, ker teh pravil sploh ne poznajo. O tem je zelo malo napisanega, saj gre bolj

BONTON ELEKTRONSKE POŠTE (Netiquette)

za nekakšno ustno ali bolje rečeno kibernetično izročilo.

NETIQUETTE

Američanko Virginijo Shea imenujejo mati olike interneta. študirala je različne humanistične vede in raziskovala človekove navade in vedenje v internetu. Do sredine osemdesetih let je bila zaposlena v Silicijski dolini, znani po računalniški industriji. Članke je objavljala v različnih priznanih strokovnih časopisih in nastopala v radijskih in televizijskih oddajah. Leta 1994 je napisala Netiquette, zajetno knjigo, v kateri je zbrala in obrazložila pravila lepega vedenja pri uporabi storitev interneta.

ELEKTRONSKA POŠTA

Elektronska pošta je ena najstarejših in najbolj razširjenih spletnih komunikacijskih storitev. V zadnjih letih je doživela nesluten razvoj, saj je zelo pripravna in je poštne programe zelo enostavno uporabljati. Napišeš, klikneš, pa je. Zatakne se pri omiki in oliko.

Danes ima na svetu dostop do elektronske pošte približno 60 milijonov ljudi. Uporabniki, ki uporabljajo poštne sezname in pošiljajo elektronsko pošto, naj bi upoštevali pravila omrežnega bontona (Netiquette), nenapisanega kodeksa lepega obnašanja pri pošiljanju elektronskih sporočil.

Osnovna pravila so enostavna:

1. Vedno izpolnite polje Predmet (Subject)!
2. Nagovorite človeka, ki mu pišete. Če je to profesor, v prvo vrstico napišite Spoštovani profesor, če je prijatelj Janez, pa napišite Janez. Ni hujšega kot brezosebno pismo.
3. Če naslovniku pismo pošiljate prvič ali mu že dlje časa niste pisali, lahko dodate poseben večvrstični podpis, ki pa ne sme biti preobsežen in bahav. Vsebuje naj le najnujnejše podatke, kot so domači in službeni naslov, telefonska številka, faks, elektronski naslov in naslov vaše spletne strani. V vseh poštinih programih lahko vnaprej pripravite vsaj dva takšna podpisa, recimo enega za prijatelje in drugega za službene namene.
4. Če na pismo odgovorite na način Vrni (Reply), odgovor napišite nad prejeto sporočilo in ne spodaj ali kam vmes, da ne bi nastala zmeda. In ne pustite, da bi iz takšnega pisma nastala jara kača. Kar je daleč spodaj na dnu in je že pozabljeno, označite in pobrišite ali pa raje napišite kar novo pismo.
5. Ne dolgozite. Pisma naj bodo kratka in jedrnata, za izražanje počutja in čustev namesto besed raje odtipkajte smeške (smiles), za ponavljajoče besedne zveze pa lahko uporabite akronime (beseda, sestavljena iz začetnih črk ali zlogov).

INFORMATIKA

6. Uporabljajte neoblikovano besedilo in ne pišite zgolj in samo z velikimi črkami (UPPERCASE). To pomeni vpitje in zmerjanje. Velike tiskane črke pomenijo KRIČANJE, kar velja za nevljudno.
7. Ne posredujte (Forward) vsake neumnosti, ki se znajde v vašem poštnem predalu, naslovnikom, ki jih imate vpisane v imeniku naslovnikov. To velja predvsem za verižna pisma sreče in sumljiva obvestila o napadih zverinskih virusov. To je SPAM! Verodostojnost opozoril preverite na spletnih straneh kakšnega podjetja, ki se na viruse spozna.

SPAM

Ena največjih nadlog, ki jih moramo prenašati uporabniki elektronske pošte, je spam. Če želite, in kdo si ne, da bi prihajalo v vaš poštni predal čim manj tovrstnega smetja, pazite na svoj elektronski naslov. Z naslovom se ne bahajte, ne zaupajte ga ljudem, ki jih ne poznate, in ne vpisujte ga vseppek v spletne obrazce. Če imate spletno stran in na njej vsem na vpogled svoj "pravi" elektronski naslov, se boste spamu zelo težko izognili. Priporočam vam, da ga

raje zamenjate z alternativnim spletnim e-naslovom. Tudi sami ne smetite tujih predalov.

8. Pismom nikoli ne pripenjate datotek (Attachment), če se z naslovnikom o tem niste poprej dogovorili. Če dobite k pismu pripeto datoteko, ki je niste naročili, in ne veste, kaj se v njej skriva, jo nemudoma uničite. To še zlasti velja za datoteke, ki se končajo s pripono EXE in COM, torej izvršilne datoteke. Obstaja velika verjetnost, da se v takih datotekah skriva virus.
9. Če je le mogoče, v pismih uporabljajte slovenski nabor znakov.

SPLET IN DRUGO

Kaj pa ima bonton opraviti z deskarji in brskanjem po spletnih straneh? Zdi se, da nič, saj tu z nikomer nič ne komuniciramo in smo nekako sami svoj šef. Pa vendar tudi tu velja bonton, in spoštovati ga morajo tako tisti, ki spletne strani postavljajo in zanje skrbijo, kakor tudi tisti, ki jih obiskujejo.

Postavljalci morajo strani narediti pregledno in poskrbeti za čim bolj enostavno navigacijo, tako da obi-

skevalci z iskanjem zelenega ne bodo izgubljali dragocenega časa. Povezave, ki ne vodijo nikamor, so "šlamparija".

Deskari morajo predvsem upoštevati dejstvo, da v spletu niso sami. Če se strani, ki se navadno odpirajo hitro, nalagajo počasi in leno, to pomeni, da so povezave preobremenjene. Takrat se je bolje odklopiti in počakati kakšno uro ali dve kakor pa za vsako ceno vztrajati v omrežju in ga dodatno obremenjevati.

V novičarskih skupinah Useneta veljajo zelo podobna pravila kakor pri uporabi elektronske pošte, v klepetalnicah Chat in IRC pa vam bodo pravila z veseljem razložili upravniki kanalov ali pa se jih boste naučili kar sproti.

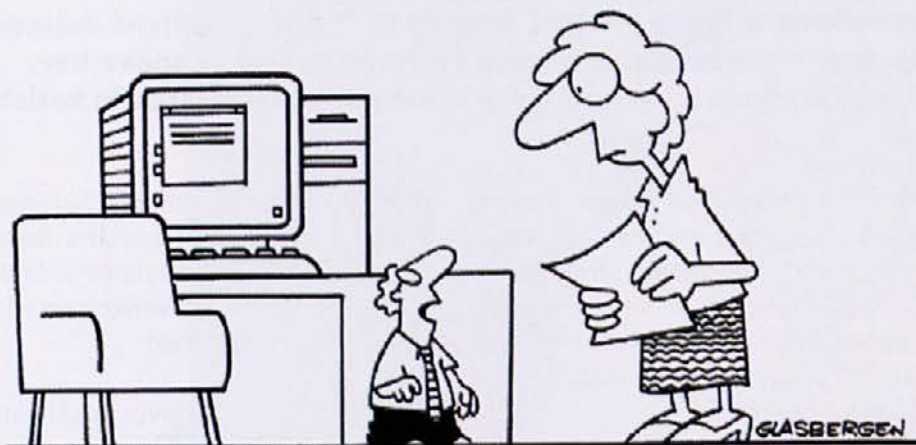
"ZIPANJE"

Če želite pismu pripeti datoteke, jih morate zaradi lažjega, hitrejšega in bolj varnega prenosa obvezno zapakirati v paket, imenovan tudi arhiv. Obstaja veliko načinov in programov za stiskanje in povezovanje datotek, zadnja leta pa so v spletu postale standardne datoteke tipa ZIP. Za delo z njimi se je najbolj uveljavil preizkusni program, imenovan WinZip, ki pa še zdaleč ni edini. Veliko dobrih tovrstnih programov je tudi brezplačnih. S programom datoteke povežemo v enotno datoteko, obenem pa vsebino stisnemo, tako da je novonastala datoteka občutno krajša kakor seštevek dolžin posameznih nepovezanih datotek.

Na koncu pa preberite še 10 računalniških zapovedi:

1. Ne uporabljaj računalnika za to, da škodiš drugim.
2. Ne vmešavaj se v računalniško delo drugih.
3. Ne vohuni po tujih dokumentih.
4. Ne uporabljaj računalnika za krajo.
5. Ne uporabljaj računalnika za krivo pričevanje.

INFORMATIKA

"Tajnica, hitro pokličite računalnikarje, mislim da sem nekaj narobe zip-al"

6. Ne uporabljaj in ne snemaj programov, ki jih nisi plačal.
7. Ne uporabljaj tujega računalnika brez dovoljenja.
8. Ne prisvajaj si intelektualnega dela drugih.
9. Zavedaj se družbenih posledic programa, ki ga pišeš.
10. Uporabljal računalnik tako, da pokažeš spoštovanje do drugih.

Sandi Kosmina
Leon Makovec
Nelson Šorgo

Foto Jadran Rusjan

ZAHVALA

Ob smrti
najinega očeta
Šimeta se
zahvaljujeva
sodelavkam in
sodelavcem za
izraze sožalja,
vzpodbudne
besede in za
spremistvo na
njegovi zadnji
poti.

Še posebno
se iskreno
zahvaljujeva
najožjim
sodelavcem v
Financah.

Snežana in
Marijana

MI MED SEBOJ

KO PRIDE ČAS...

Aldo Petretič obrača enega najpomembnejših listov v knjigi svojega življenja. Iz aktivne delovne dobe se namreč umika v tisto, ki tej sledi in posamezniku pomeni svojevrstno srečo - upokožitev. V jedilnici je pripravil kratko, a prisrčno srečanje s sodelavci, kar je naša dolgoletna, lepa in koristna tradicija.

Aldo Petretič je naš sodelavec, ki je dosegel 37 let in 3 mesece delovne dobe - častivredna delovna doba. Kar bom zapisala v naslednjih vrsticah ni zgolj pisanje zaradi pisanja, pač pa so to dejstva, katerim boste gotovo pritrdili vsi, ki Aldo poznate. Svoje delo je opravljal odgovorno. Začel je kot vzdrževalec strojev v ZAČIMBI, nato pa postal vodja proizvodnje. Svoje je znal poslušati in jih razumeti, a znal jim je tudi oporekati. Povedal je, kar je mislil, vedno iskreno in neposredno, zato je bil tudi vedno spoštovan. Z Aldom sva malo poklepetala.

Kako kaj, Aldo, o čem razmišlja človek na ta dan?

"Bilo je vsega, saj veš, ampak nisem nikoli razmišljal o tem, kdaj bo penzija in kako bo... Ne, ko je prišel dan, sem se odločil in grem!"

Na kaj pomisliš zjutraj, ko se zbudiš? vprašam, priznam, nekulturno...

"Da moram psa peljati na sprehod ... ha, ha," se zasmije Aldo in resno doda, "če vprašaš, ali pomislim na DROGO, na zidove, na stroje, na proizvodnjo in podobno, ti povem, da o tem ne razmišljam, mislim pa na vas vse, na ljudi ... tam okoli malice se spomnim na vas, in vem, da boste tudi v prihodnje pridno delali!"

Aldo, kateri spomini so najlepši, in kdaj je bilo najhuje, kdaj žalostno, saj si dejal, da je bilo res vsega, v toliko letih se pač nabere ...?

"Lepega je bilo za 37 let ...ha, ha... Gotovo je bilo veliko več lepega kot ne, saj sicer ne bi zdržal, mar ne? No, bili so tudi manj lepi trenutki, a mi je vedno uspevalo gledati naprej z optimizmom.

Ob tej priložnosti pa se zahvaljujem vsem sodelavcem za današnjo pozornost, vključujem tudi direktorja Roberta Ferka, ki ima posluh za drobne želje zaposlenih. Vsem želim v prihodnje vse najlepše in veliko lepih dni."

Na koncu se Aldu zahvaljujemo za vse razumevanje, ki ga je imel do sodelavcev, še posebej v trenutkih stisk, ki v današnjem sistemu mar-

sikje ne pridejo niti na dan, kaj šele, da bi zanje imel šef zvrhano mero razumevanja. Aldo, hvala še enkrat, v imenu vseh nas, in veliko sreče in veselih dni v prihodnje!

(P.S.: Utrinek z Aldove poslovilne zabave lahko vidite tudi na naslovni strani.)

Tekst in slike Dragica MEKIŠ

Biti nekomu sodelavec skoraj štiri desetletja in se ob srečanju takole pozdraviti je znak, da je bilo vse v redu, je pa tudi predaja štafete, saj smo zapisali, da po tej poti stopamo vsi.

MI MED SEBOJ

Ljubica Činkl, zaupnica sindikata, Aldu izroča spominsko darilo. Aldo je ostal član sindikata tudi ko je bil vodja izmene. Zato mu je sindikat izrazil hvaležnost s spominskim darilom, vključenim v darilo sodelavcev.

Takole obkrožen s svojimi mladimi in manj mladimi sodelavci, v kratkem času ne more obuditi vseh spominov, nekatere pa le! Predvsem so takšna srečanja potrdilo, da smo ljudje, da smo prijatelji, da občutimo dogodke, ki so za sodelavca pomembni, da zaznamo pot, po kateri tudi sami stopamo... In le takšni ljudje smo lahko uspešni.

NAMIG ZA IZLET

NAD SONČNIMI STENAMI KRAŠKEGA ROBA

“Kako blizu in kako drugače!” boste vzkliknili, ko se boste povzpeli na črnokalsko steno in pod seboj zagledali Tržaški zaliv z obalo, v ozadju pa venec gorskih vrhov Julijcev, Karnijskih Alp in Dolomitov. Spodaj se vijejo šoferjem še kako znani zoporni črnokalski ovinki. Veliko manj kot črnokalske ride nam je znan Kraški rob, katerega del je namenjen današnjemu obisku.

Kraški rob se začne na SZ pri Devinu v Italiji ter se razteza na naši strani od Socerba do Podpeči in nadaljuje preko Gračišča in Sočerge na Hrvaško. To je meja med obalnim področjem in Krasom, zato tudi kamninska meja med flišem in apnencem ter podnebna in rastlinska meja. Poleg raznolikosti naravnih lepot ima to področje zaradi strateško pomembne lege tudi bogato arheološko in zgodovinsko dediščino.

Na tem območju je veliko poti. Tokrat opisujem svojo najljubšo. To je pravi mali izlet za dušo in telo, še posebej v popoldanskem času, ko zahaja sonce.

OPIS:

Avto pustimo pod cerkvijo v vasi Črni Kal.

Črni Kal (296 m) je zanimiva vas, kjer si poleg cerkve sv. Valentina z nag-

nitim zvonikom iz 15. stoletja lahko ogledate tudi nekatera dragocena dela domačih kamnoseških mojstrov (portali, okna; hiše št. 37, 17, 18).

Pot nadaljujemo skozi vas po neasfaltirani cesti, ki pelje do vodnega zbiralnika. Na prvem križišču gremo naravnost proti vzhodu (mimo zapuščene počitniške prikolice). Po nekaj minutah hoje stopimo na dobro shojeno stezo, ki nas popelje levo navzgor do prvih skal. Od tu dalje nas vodi markirana pot mimo jame (oglejte si jo) do železniške proge Kozina - Koper. Previdno jo prečkamo, nato pa stopimo strmo navzgor po mešanem gozdu. Malo pod Marčevim hribom (425 m) je kamnit mejnik iz leta 1819, ki je razmejeval črnokalsko in črnotiško komunsko ozemlje. Od tu dalje hodimo po Kraškem robu. Pojdimo vsaj do TV pretvornika (ura in pol), lahko pa nadaljujemo do jame

Pred skoraj tisoč leti se je Črnokalski grad-uporno kot orel - ugnezdil na nedostopni skali in s svojih višin dolga stoletja nadzoroval poti. Od nekdanje slave so ostale le samotne ruševine.

Ladrice (glej opis v Našem glasu št. 5 v letu 2001).

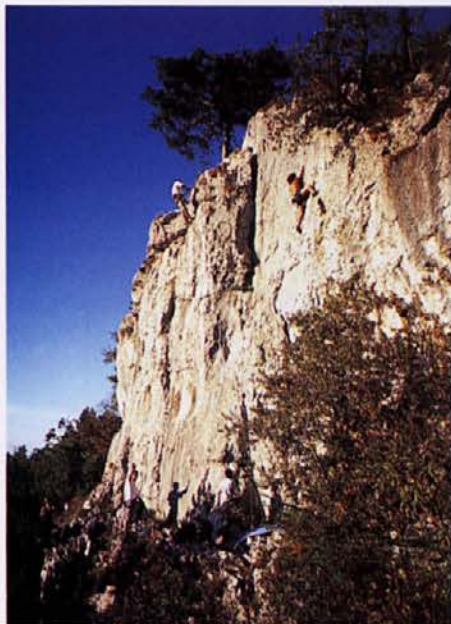
Vračamo se po isti poti do jame pod steno. Od tu dalje sta dve možnosti. Prva, da se vrnemo po isti poti do izhodišča. Druga je zanimivejša, a zahtevnejša. Nadaljujemo pod skalo, nato pa se po poti, zavarovani z jeklenicami, ponovno povzpemo na steno. Tu se končujejo mnoge plezalne smeri, ki so jih čez steno speljali alpinisti. Smo namreč na območju plezalnega vrtca Turnc, Alpinističnega odseka Obalnega planinskega društva, kjer je vedno živahno, saj prihajajo alpinisti od vsepovsod. Naužijmo se opojnega razgleda!

Nato gremo mimo ostankov Črnokalskega gradu po dobro uhojeni stezi skozi borov gozd do vodovodnega zbiralnika. Od tu se spustimo po makadamski cesti do izhodišča. Od TV pretvornika do tu je 1.30 do 2 uri zmerne hoje.

Vas Črni Kal; območje je bilo naseljeno že v paleolitiku, o čemer pričajo izkopenine v bližnjem kamnolomu. Ena od hiš pa se ponaša s kamnitim portalom, ki je najstarejši te vrste na Slovenskem in nosi letnico 1489.

NAMIG ZA IZLET

Črnokalska stena izziva in vabi vznemirjeni željne plezalce.

Črnokalski grad je imel v srednjem veku pomembno strateško lego. Je na skali, ki se je zaradi plazovitega terena odmaknila od stene, zato je bil z dviznim mostom povezan s Kraškim robom. Od tu je prelep razgled na Rižansko dolino in na šavrinško gričevje ter Tržaški zaliv.

Celotna pot, ki smo jo prehodili, razgledna in razgibana, pa tudi bogata z rastlinstvom in živalstvom. Mozaično se prepletajo nasadi črnega bora, gozdovi črnega gabra in hrasta puhavca ter obsežne nadomestne združbe: travniki, pašniki, livade, ki so nastale zaradi uničenja prvotne gozdne vegetacije. Na travnikih že zgodaj spomladi občudujemo prve znanilce pomladi: progasti žafran, modre cvetove tržaškega svišča, kraški kosmatinec, ilirske perunike, gorske logarice, jesenček, narcise. Tudi šparge so gosto posejane. Jeseni pa nas razveselijo ognjeno rdeči grmi ruja, med njimi temno zelen brinj, glog z rdečimi plodovi....

Pot daje vseskozi občutek odprtosti in prostranosti. Ob prečudovitem pogledu, še posebej ob zahajajočem soncu, mi blagodejno zvenijo stihhi naše pesnice Alferije Bržan (iz

pesniške zbirke *Od kaplje do morja*, izšla v tem mesecu, priporočam za branje):

*Tam gor na Urhu,
tam gor je lepo
pozimi in zlasti poleti.
oljka pri oljki,
brasti in šparge,
polno groblja,
vse polno robid...*

*Tam gor so Grublice
in črni kamni,
so zelene in suhe trave,
tam gor, prav tam gor
so tekli in se ustavljali koraki
mojih prapranonotov...*

V januarski številki glasila nam jo je v tej rubriki zagodel tiskarski škrat in zamenjal slike ter podnapise: na 32. strani spodaj bi morala biti slika cveta, na 33. pa povečana slika Lačne. Bralcem se opravičujemo.

Uredniški odbor

*Znjiv in travnikov
so videli gore in morje
in poslušali škržade,
ki se bodo cvrli na soncu
in peli
tudi čez sto in sto
in tisoč let.*

Vsem, ki imajo radi Istro, poleg zgornje zbirke priporočam tudi knjigo Slobodana Simiča - Šimeta in Alberta Pucerja *Slovenska Istra* in zaledje, Ljubljana IKI, 2001.

**Tekst in slike
Maruška Lenarčič**

Doline so že davno v senci, ko se žarki zahajajočega sonca še dotikajo kamnitega čela Kraškega roba.

MIMOGREDE

Z OBRAZCI OTOVORJENA GORDANA NA SVOJI NOVI DELOVNI POTI

V januarju je Gordana pričela nadomeščati sodelavko na porodniškem dopustu, sicer zadolženo za pospeševanje prodaje na Primorskem. Dela se je lotila kar se da resno, skoraj z ljubeznijo, bi lahko rekli. Navdušenja nad tem, kar trenutno opravlja, ni mogla zakriti niti ob naključnem srečanju (slikanju).

Na hitro nam je povedala: "Pospeševanje prodaje je pravi pravcati izziv za mladega in odprtega človeka. Delo je pestro in zanimivo. Osebnostno se najbolj veselim srečanj z zanimivimi ljudmi, občutek, da sem s sogovornikom našla skupno točko, pa me celo osrečuje."

Za delo ne potrebuješ fakultete, ga pa ne moreš dobro opravljati brez zadovoljive mere občutka za ljudi. Ljudem moraš prisluhniti, če želiš, da bodo oni slišali tebe."

Tekst in slika
Majda Vlačič

PREJELI SMO

V Drogo je prispelo prisrčno pismo, katerega v celoti oblavljam in se pošiljatelju zanj toplo zahvaljujem.

Spoštovani!

ZAHVALJUJEMO se našim dragim prijateljem iz podjetja Droge, ljudem s posluhom za potrebe soljudi!

Dolgo let smo s komolci drsali po starih zelenih klopih. In končno se nam je ponudila možnost, da taborniki iz Rodu jadranskih stražarjev iz Izole posodobimo naše prostore. Pogled na nove mize in stole v naših taborniških prostorih je narisal nasmehe na ustih vsem 108 članom, vodnikom in otrokom, ki se vam iskreno zahvaljujemo za pomoč. Obljubljam, da bomo podarjeno opremo uporabili za pridobitev takih znanj in lastnosti, ki nas bodo, ko bomo "veliki", privedli do sprejemanja odločitev, komu ponuditi pomoč, kot smo je bili deležni mi vsi izolski taborniki!

Taborniški pozdrav!

ZA KRATEK ČAS

NAGRADNI NATEČAJ

Spoštovani bralci!

Tudi v februarju, mesecu maškar in ljubezni, vas vabimo k sodelovanju, pri natečaju:

GREMO V ZLATO POLJE

V ZP proizvajajo vedno bolj zanimive in vedno boljše živilske izdelke. Seveda še vedno pojemo največ polente in riža, a splača se poseči tudi po drugih živilih, zato vas pozivamo, da nam pošljete:

- recepte za jedi, ki kot osnovo nimajo riža ali polente, ampak druge izdelke ZLATEGA POLJA.

Deset srečnih izžrebanih pošiljateljev bo prejelo praktično darilce, ki bo prišlo prav v vsaki kuhinji in to ne bo Drogin izdelek. Vaše recepte pričakujemo na naslovu:

DROGA d.d. - Uredniški odbor NAŠ GLAS, ali pa na e-mail: Tjasa.Ulcar@Droga.si

Slike Jaka Jeraša

NAŠI ČAJI NA SNEGU

Čaji 1001 cvet na Voglu ogrevajo, opozarjajo pa tudi na nevarnosti na smučarski progi. Čajem pomaga navihani Lakotnik, ki se je v času zimske sezone preselil iz stripov na zasneženo smučišče nad Bohinjem. Lakotniku dela družbo redoljubni Zvitorepec.

ZA KRATEK ČAS

NAGRADNA UGANKA

V januarskem NAŠEM GLASU smo vam postavili vprašanje, kdaj smo v ARGU pakirali servirni sladkor in kdo je na zbledeli sliki na steni ob razobešenih vrečkah sladkorja.

Skladno z navadami je prišlo v uredništvo skromno število odgovorov in vsi so bili pravilni: v Argu smo servirni sladkor pakirali po letu 1990, na sliki pa je Josip Broz Tito. Uredništvo je odločilo, da nagradico prejmejo vsi, ki so poslali odgovore. Zatorej čestitamo: Lorelej Reji iz Lucije, Mariji Mekiš iz Kopra, Mariji Miškulin iz Kopra, Alešu Ulčarju iz Kopra, Davidu Grižonu iz Lucije, Matiji Jesihu iz Kopra in Ivici Mahnič iz Lucije.

Praktično in koristno nagrado prejmejo nagrajenci po pošti. Vse ostale bralce pa pozivamo, naj sodelujejo pri NAGRADNEM NATEČAJU - za dober recept, ki ga najdete v tej številki NG.

Uredništvo

VALENTIN!

NE VEM, KAKO NAJ IZVEŠ ...
... SKRIVNOST, KI JO LE TI
SMEŠ!

NAJ GLASNO REČEM?
NAJ TI NA UHO ZAŠEPEČEM?

NAJ ZAKRIČIM, DA SLIŠI CEL
SVET?
NAJ SE MI IZ UST IZVIJE LE
ŠEPET?

ŽE VEM, KAJ BOM NAREDILA,
NA LIST PAPIRJA TO LJUBEZEN
BOM IZLILA.

NAPISALA BOM ČEZ CELO
STRAN:
RADA TE IMAM!

VALENTINA

(Anja Mohorko)

PRERESNI NIMAJO NIČ OD ŽIVLJENJA!

Letošnji januar je švignil kot blisk. Pravzaprav, če ne bi imeli ničkoliko pripomb čez vreme, teh dolgih tednov meglenih juter in sivih dni, bi še opazili ne, da je PUST že prišel.

Prišel je in tudi odšel. Ali je tudi zimo s seboj odnesel bomo še videli, saj je PUST letos pohitel, praznovali smo ga že 12. februarja. Ste opazili, da je obiskal tudi vašo pisarno, vašo delavnico, prišel v skladišče, v proizvodnjo? Ali je prišel na ogled v novo tovarno?

K nam v upravno stavbo sicer samega gospoda PUSTA ni bilo, bile so pa lepe, simpatične maskare, ki vam jih z veseljem pokažemo. Razposajeno so se vrtele okoli miz, vrtele papirje in razveseljevale vse okoli sebe. Ga ni bilo med nami, ki se maškaric ni razveselil - tako je to. Nekateri so se sicer bali, kaj jim bo šef rekel. A bilo je odveč, tudi šefa so prijetno presenetile, in sploh - kdo jim pa kaj more, saj one so

Foto Dragica Mekiš

LIKVIDATURA! Če pa zime niso pregnale, in sploh megle - se še srečamo!

NAŠ GLAS

Pripis uredništva:

Le redkokdo med nami še ni razmišljal kot mlada Valentina. Težko je najti pravo besedo. Pa ne samo za izpoved ljubezni. Tudi vse

tisto, kar nas teži pri rednem delu, je težko ubesediti. Kar težko povemo na glas, pa morda lažje napišemo na papirju. Pišite nam in svoja pisma pošljite na naslov : Uredništvo NAŠ GLAS. Pričakujemo vaša pisma.

KOTIČEK KAR TAKO

O PUSTU

Kadarkoli so bili ljudje zaradi novih okoliščin prisiljeni spremeniti svoje navade, so od starih zmeraj obdržali tiste, ki so jim najbolj godile. Pri tem družbena koristnost ni igrala nobene vloge.

Tako so se tudi poganski narodi v dobi pokristjanjevanja kratko malo naredili neumne in se niso odrekli praznovanju prihoda pomladi. Ker je bila cerkev v tistih časih bolj razumevajoča do vernikov kot je danes, je običaj ostal pri življenju. Doživel je le nekaj vsebinskih korekcij, kar je navsezadnje doletelo celo življenjepis največjega slovenskega pesnika; Slovenci smo namreč tako srečni, kadar kaj popravljamo (pri čemer skrbno pazimo, da stvar kar najbolj popackamo)!

Če ima pustovanje korenine v poganskih šegah ali ne, se ne kaže kregati z etnologijo, saj je znano, da za vse ljudske navade, katerim ne vedo izvora, gladko obtožijo poganske prednike in njihov smisel za zabavo. Pomembno je le to, da Slovenci ne zaostajamo za drugimi evropskimi narodi in da se znamo prav tako domiselno šemiti kot kateri koli drugi. Zadnja leta v izvirnosti prednjačijo politiki, ki se v predvolilnem času najraje šemijo v širokosrčne angele pravice in blagostanja, po volitvah pa jim izpod pustne preobleke pokuka lisičji rep.

Poznamo pa tudi pustne šeme prav posebne baže. To so tisti, ki maske nikoli ne odložijo in torej zanje pust traja celo leto. Za okolico so od sile neprijeten pojav, saj je prav zoprno, da ne veš, kdo ti hodi po prstih ali te ščipa v zadnjico. Težko jih je razkrinkati, saj pod vrhno masko zmeraj nosijo še eno, in če vas ravno zasrbijo prsti, da bi jim jo potegnili z rilca, vas tako temeljito okrcajo, da vas za vse večne čase mine volja šariti okrog doživljenjskih pustnih šem. Prav zanimivo bi bilo izvedeti, zakaj tako ljubosumno skrivajo

svojo pravo podobo: ali je tako nedopovedljivo lepa ali pa se je sramujejo; bržkone bo to zadnje, saj je znano, da se je večina teh skritih krasotcev zapisala politiki.

Njega dni so morale pustne šeme, ki so trkale na vrata in prosile darov, kaj lepega povedati, zapeti ali zaplesati. Za nagrado so dobile živež ali pijačo; na oboje so doma komaj čakali. Dandanes pa še vrat niste dobro odprli, ko vam šema že nedvoumno namigne, da bi ji bilo ljubših nekaj tolarjev kot pa krof ali klobasa. O petju in plesu noče nič slišati - zlasti mestna šema, ki je žrtev mestne, izprijene variante pustovanja; vaška varianta je namreč dokaj bolj zanimiva in privlačna, saj na vaseh kolovratijo naokrog tudi odrasle šeme, ki naberačeno hrano in pijačo kasneje v veseli družbi poženejo po grlu in za nekaj ur pozabijo na reve in težave tega sveta.

Ko govorimo o pustu in pustnih šemah, ne smemo pozabiti na najbolj pomembne osebnosti tega praznovanja: na državljane, ki se ne šemijo in brez katerih bi šeme zaman zvonile pri vratih slovenskih domov. Še sreča, da smo Slovenci tako vdani v usodo in da brez besed financiramo vse maškarade, v katere nas potegnejo domače razmere!

S.P.

Interna izdaja: Droga Portorož, Živilska industrija d.d., Industrijska 21, 6310 Izola, www.droga.si. Glasilo ureja uredniški odbor. Odgovorna in glavna urednica Majda Vlačič. Tehnična ureditev Sonja Požar. Tisk tiskarna VeK Koper, v nakladi 1200 izvodov. Glasilo dobijo člani kolektiva brezplačno. Tiskano na okolju prijaznem papirju.

14.2. IN 8.3.

Brez ljubezni in brez žensk ne bi bilo življenja; ko bodo moški to končno doumeli, bosta 14. februar in 8. marec postala državna praznika.

Neka žena je vstala ob petih zjutraj, skuhalo možu kavo in otrokom kakav, vrgla cunje v pralni stroj, zalila rože, nahranila mačka, prezračila dnevne prostore, uravnala gretje, olupila krompir za kosilo in ga pustila v mrzli vodi, pospravila iz lijaka čisto posodo od prejšnjega večera in jo zložila v omare, hitela pospraviti z balkona perilo, da ga ne bi zmočil dež, zbudila otroke, jih oblekla, nahranila in nato najmlajšega peljala v vrtec. Ko je zatem vsa zadihana tekla v službo, jo je srečal znanec in prijazno vprašal: "Kam pa kam, tako zgodaj?" "V službo!" je odvrnila in odhitela naprej. Znanec je začuden gledal za njo in zamrmral: "Glej glej, jaz sem pa misli, da ne dela..."

Na silvestrovo sta se zaljubila, na valentinovo sta postala par, na gregorjevo sta se poročila, na martinovo so se ji odprle oči...

Da je moški na čelu oblasti je imelo smisel le dotlej, dokler je o prevladi odločala telesna moč. Odkar pa je vodstvo stvar sposobnosti in bistrosti, prisotnost moških ni več tako neobhodno potrebna.

S.P.

KRIŽANKA

DROGA

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 2

LETOVIŠČE
PRI KOPRU

GRAD NAD
IZVIROM
PIVKE

GRŠKI
TEOLOŠKI
EKUMENSKI
PATRIARH

BODLJAJ
ZBODLJAJ

DRAMA
BUDJA
SELIGE

MAŠ PIŠEC
(FRANCE)
FR. MISTO V
NORMANDIJI

KUHINJSKA
POSODA
SKODELA

SESTAVIL-
JOŽE
BORKO

JAZZOVSKA
TEHNIKA
PETJA
TNALO

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK

MAŠ SIKAR
SUBIC
MŠNI
IZDELEK